

ništva, zlasti onega v Splitu, ki je začelo v pravem pomenu besede gladovati. Nek-ki uradnik se je iz obupa vr- gel iz 3. nadstropja na ulico. Uradnik more živeti jedva 10 dni v me-secu s svojo plačo. Spominja na korup- cijo o priliki izvoza cementa. Spominja, kako so Novi Sad, Zagreb in druga me- sta dala nabavni prespevek, zato more storiti to tudi država.

Za njim govori g. Milošević, ki vpra- šuje, kje so izredni dohodki države, ki jih je prejela direkcija plena »und ande- re«. (Veliko razburjenje in ogorčenje.)

Govori še neki hrvatski učitelj iz Petrinja, ki iznaša svoj osebni slučaj, ker je bil službeno premeščen in nato odpuščen iz službe. Hotel je potom čita- nja raznih dokumentov, dekretov in od- lokov zainteresirati skupščino za svojo zadevo.

Stvarno in odločno ga zavrača pred- sednik Udruženja jugoslovenskega učitel- stva g. Milutin Stanković (Beograd) in ga poziva, naj išče prave- nice najprej potom svoje stanovske or- ganizacije UJU, kjer pa ni niti organizi- ran, zato naj opusti iznašanje svoje ose- be zadeve tudi pred tem forumom. Pri- pominja, da je bilo več hrvatskega učitel- stva službeno premeščenega, ker se je izkazalo, da je deca v šoli pod navo- dil svojega učiteljstva v šolskih berilih iztikala kralju oči, trgala iz knjig domo- ljubne sestavke itd. Dotični hrvatski kverulant je na te konštatacije — mol- čal. V ostalem izjavlja tov. Stanković, da se v imenu UJU pridružuje zahtevam ostalega državnega uradništva ker le v dobro plačanem uradništvu bo imela država oni trdni temelj in potrebni pred- pogoj za nadaljni razvoj in procvit.

Sprejmejo se resolucije, ki jih prina- šamo na drugem mestu. Deputacije so se zglasile pri min. predsedniku g. N. Pa- šiću in pri drugih ministrih. O uspehih in neuspehih deputacije pri fin. ministru Kumanudiju, kjer je bil v imenu UJU tov. Stanković, tudi prinašamo poročilo v današnjem listu.

Kongres je v glavnem pokazal vso neorganiziranost centralnega uradniške- ga Udruženja. Dokler bo imelo uradni- štvu samo tako malo zmisa za svoje najvitalnejše stanovske težnje, bo imela vlada lahko delo...

Narod, tvoja svoboda ni popolna, dokler ječi en sam brat še pod tujim jarmom!

Slabi izgledi.

Deputacija pri ministru financ.

Nar. Prosveta poroča: 3. ov. mes. deputacija činovnika, u kojoj je bio i pred- sednik našeg Udruženja, posetila je G. Ministra Finansija povodom zakona o činovnicima.

Na pitanje činovnika hoće li se reali- zovati projekat činovničkog zakona, G. Ministar je kazao u glavnome ovo:

Zakon o činovnicima ima dva svoja najvažnija principa: prvi je da činovnika osigura od političkih uticaja i obezbedi mu stalnost utvrđujući njegova prava i nje- gove dužnosti i drugi — da poboljša nji- hovo materijalno stanje. Prvi cilj zakon će nesumnjivo postići, za drugi već će ići teže.

Pre svega donošenje zakona zavisi od političkih događaja i krize koja je u izgledu i koja ga lako može odgoditi. No on misli da bi i svaka druga vlada, ma

koja došla morala rešenju ovog pitanja dati prvenstvo. Ali ono, što je najvažnije u pogledu zadovoljenja činovničkih zahte- va i što treba učiniti da bi se oni zadovo- ljili, to je: naći izvore za podmirenje og- romnih povećanja državnih razhoda, koja zadovoljenje ovih zahteva povlači.

Da se svakom činovniku samo po 1 dinar da dnevno povišenja, to bi iznelo 200.000 din. samo dnevno. A da se pove- ćanje izvrši na bazi činovničkih zahteva, trebalo bi naći novih prihoda oko dve mi- lijarde. I kad bi čak država uspeła da sprovede nova opterećenja, trebalo bi bar 5—6 meseci da se ona realizuju s obzirom na nedovoljnu organizovanost i sposob- nost finansijskih organa. A da se donosi samo zakon na hartiji koji neće dati stvarno ništa, to je bezciljno.

Na napomenu predsednika našeg Udruženja da bi izvesni krugovi prema današnjim prilikama neosetno podneli no- va poreska opterećenja i povećanja ne- posredne poreze, G. Ministar je kazao da bi n. pr. porez na zemljište, koji sad daje državi 90.000.000 din. trebalo uvećati de- set puta, pa to ipak ne bi bilo dovoljno da reguliše stanje činovnika na onoj os- novi, koja se traži.

Prema tome on misli da jedini način za pomoć činovništvu zasad leži u **reduk- ciji činovnika**.

No on misli da će pored svega toga Vlada i Skupština učiniti sve što mogu da se ipak činovništvu pomogne. Na prvom mestu što on misli da će se izvesti, to je potpuno **izjednačenje** činovnika iz pokra- jina u pogledu prinadležnosti, a potom koliko je moguće i izvesna povećanja. Na kraju G. Ministar zatražio je tačan pro- račun opterećenja budžeta prema činov- ničkim zahtevima — sa čime je ovaj pri- jem završen.

*Trst, Gorica, Gospa Sveta
Adrije cvetoči raj,
Vam prisega je zapeta:
Naša last ste vekomaj!*

Načelno stališče.

(Josip Lapajne.)

Izpoved mojo čujte: Jaz svobodi
Iz srca vdan sem, — mirno poslušajte!
V politiki poštenje mene vodi.

Stritar.

»Učitelj je šola, učitelj je vzgoja«, pravi dr. Mahnič v svojem Rimskem katoliku z l. 1888. Da, tudi mi smo tega nazora še danes in pre- pričani smo obenem, da le učiteljstvu prisloja pravo vstvarjati si šolo po svojem nazoru, po svojih izkušnjah tako, da odgovarja svojemu pravemu namenu.

Ni mi bila dana naloga, da razpravljam o načrtih novega šolskega zakona, ne o bistvu šol- ske vzgoje, temveč braniti nam je naše stališče v šolskoreformnih in vzgojnih vprašanih sploh.

Zgodovina, naša najboljša prijateljica nas vabi, da se po razpredenih nitkah v časovnem labirintu, oziramo v temno preteklost človeške- ga razvoja, vstvarjajoč si smernice v še temnej- šo stran — bližnje in daljne bodočnosti, seda- njost nas obdaja v vsej svoji nepopolnosti.

Ker se zavedamo, da človek ne živi le sebi, temveč vsemu narodu, celokupnosti in človečno- sti sploh, zato je naša sveta dolžnost, da sto- pimo na bojno polje z jasnim čelom, nesebični- mi nameni in idealnimi cilji. Jasna so nam čela, če razkrijemo svoje nazore, nesebični nameni, če vidimo pred seboj le svoj narod, idealni so cilji, ker odgovarjajo onemu, kar je najpopol- nejše.

Namenoma nisem govoril do zdaj nič o ritmu, to pa radi tega, ker je naziranje, ki ga ima neka slovenska didaktična knji- ga o obravnavi ritma pri deklamaciji in čitanju, ko govori o **povdaranju** istega docela napačno.

O ritmu naj govori učitelj šele takrat, ko gojenci dotični pesniški proizvod vse- binsko v celotnem zmislu, torej tudi ču- stveno miselno in v zmislu splošnega razpoloženja docela obvladajo. Kakor sta bila najprej misel in čustvo in iz njiju pre- rojena beseda ter je ritem, ki je čisto kavzalno zvezan z jakostjo čustva, z glo- bino misli in brzine oziroma zamahom po- leta le hrbtenica, ki se razvija organsko in za pesnika nezavedno sproti z rastjo umetnine, tako bo tudi gojenec radi te kavzalne zveze že **nehote**, da, neizogibno **moral** govoriti v pravem ritmu. Ritmem je **ogrodje** umetnine, ne pa njen piedestal.

Če bi torej hotel gojencu to ogrodje pokazati, predno ga dovedeš do tega, da umetnino občuti in pesnitev torej tudi re- produktivno doživi, bi jo moral prej raz- biti, da stopi ogrodje na dan. In nikdar več je nebi mogel sestaviti. In če tudi bi se ti to v glavnem posrečilo, vedno, bi no- sila sledove svoje poškodbe.

Tovariši! Pred menoj leže resolucije za- grebskega kongresa katehetskikh družtev za Hr- vatsko in Slovenijo. Resolucije, ki segajo v na- še področje, resolucije, ki motijo državnopravno stališče glede razmerja med cerkvijo in državo, resolucije, ki po stari navadi begajo roditelje in vznemirjajo versko strpljivost našega troimene- ga naroda.

Resolucije so sklepali naši duhovni sotova- riši, katehetje, večinoma podeželski kaplani, po- litički voditelji one stranke, ki je edina izmed vseh drugih zavzela v šolsko reformnih ozirih najžalostnejše stališče, konzervativnega nazira- nja, da je treba ljudsko omiko omejiti. Opozarjam vas na naravnost smešne resolucije dolenske cerkljanskega shoda, ki jih je objavil tudi »To- variš«. Skoro prekašajo zahteve po 4letni obvez- nosti v bistvu one pomisleke izza ustvarjanja slovenske šole po Blažu Kumerdeju. Duhovniki so pred 100 leti uradno izjavljali, da bi poučeva- nje čitanja ne koristilo ne državi, ne veri. Ljud- stvo bi moralno propadlo, kajti le neuki ljudje so vneti za verske reči. Ni bilo čuda, da se je ljudstvo dalo tedaj z grožnjo peklenskega ognja odvrniti, da bi pošiljalo deca v šolo. Res so du- hovniki pozneje preokrenili svoje postopanje, uvidevši da je država kljub njihovim ozirom pro- dila s šolstvom; vrgli so se tedaj znova na šolo in jo duševno in materijelno zaslužili. V toku ča- sa je država navidezno premagala cerkev, av- strijsko šolo pa je zadelo prokletstvo. A tudi to se je preživelo! Dasi v omejeni obliki, je vendar šolstvo še nadalje zdihovalo pod jarmom du- hovske krutosti, zapostavljanja in trpinčenja učitel- stva in to upravi do prevrata.

Svesti si svojih visokih nalog smo tedaj zasnovali načrte za enotno reformo šolstva, vplivna šolska upravna mesta smo po narav- nem pravu priborili svojemu stanu in napeli smo vse sile, da se zastarelemu šolstvu pomore.

Nad vse veselo se je razvilo cvetje prero- jenega šolstva; a kakor v hladni pomladni noči nežne sadike ogroža strupena rosa, tako je za- vrela po našem šolstvu strupena sapa besnega duhovskega sovraštva. Nasprotstva v vseh kor- poracijah, grožnje, protišolski shodi, šolske stav- ke so bile na dnevnem redu. Razbili smo i to!

In danes, ko gospoda strmi v svojo one- moglost, poskuša z zadnjo injekcijo, že sicer za- starelo — t. j. z vero. Izposodili so si Hrvate in naperili ost verskega orožja skozi kaos politič- nih zmed in potom versko čutečega ljudstva na jedno vzdrževalcev bratskega ujedinjenja — na slovensko učiteljstvo in na državo samo.

Vera je bila v nevarnosti, ko se je duhov- na oblast šopirila pod plaščem habsburških de- generancev, — vera je bila v nevarnosti, ko so se narodi borili za svoj obstanek, svoj jezik, — vera je bila v nevarnosti, ko je na vodilnih me- stih vihli valpetski bič ona gospoda, ki bi ime- la v dejanju izvrševati in izkazovati krščanske nauke ljubezni do bližnjega, vera je v nevarno- sti, danes ko se vsepovsodi oznanja nauk verske strpljivosti. — Dočim nam pravoslavni pop s sv. Savom kliče: »Brat mi mio, koje vere bolen, se pri nas zopet vpije o »resnici«, ki je ena sama, samo, da se goji in podpira plemensko in versko sovraštvo.

Znova bi se imeli danes zopet razviti boji za naziranja, da li je človek vstvarjen za člo- večnost, — začasno posvetno ali večno posmr- no življenje, — znova bi imeli dokazovati, da li je verstvo stebler države, ali nasprotno, da li ima država vzdrževati verstvo, dobojeva- ni nazori glede ločitve ali spojitve države in cerkve naj bi se oživeli in boj nanovo razvil. — Države in narodi so se morali v zgodovini pril- goditi toku časa, cerkev je bila prisiljena, da je opetovano spreminjevala svoje nazore glede človeškega razmerja v posvetnem življenju in tudi danes se bode morala prilagoditi pravemu smislu krščanskega življenja, namreč da se člo- vek ne rodi za sebe samega, ampak za Boga in za bližnjega, to je človeški družbi, kateri mora služiti z vso močjo.

Človeške družbe se grupirajo v državah, te pa so po sv. Krisostonu potrebno zlo, ki so po- stale po grehu potreben način vladanja. Namen države je blagor celote.

Po sv. Avguštinu človeku ne gre za to, pod kako vlado živi, da ga le ne sili k brezbožnosti in nepravilnosti.

In naša država? Med tem ko vlada sklepa s cerkvijo konkordat, odklanjajo duhovni strp- nost, med tem ko se v šolskem načrtu priporoča versko strpljivost in postavlja verouk med uč- nimi predmeti na prvo mesto, ščuje duhovščina roditelje, naj zahtevajo, da bodo otroci vzgojeni in poučeni v katoliški veri.

Nameni tega hujskanja so prozorni. Ker pa smo jih že preveč vajeni, z gnevom odklanjamo prvo resolucijo.

V drugi resoluciji zahtevajo, naj minist- stvo prosvete poskrbi, da ne bodo niti uradne, niti neuradne osebnosti ali udruženja zanašale politike ali političnih borb med šolsko mladino.

Prosimo vas, to nesramnost zahtevajo ljudje, ki si v isti sapi hočejo zasigurati protišol- sko delovanje med šolsko mladino, to so ljudje, ki zahtevajo obvezne šolske maše in pri vseh pri- likah in vprico vseh otrok ščujejo proti stran- kam, ki jim pripada učiteljstvo, vprico njih pri- poročajo ljudstvu svoje časopise, ki v najogab- nejši obliki napada učitelje, šolo, državno vod- stvo in našo dinastijo.

Mi poedinci smo člani države in cerkve. Do- čim nam je kot državljanom podeljeno pravo so- odločanja in nadziranja državne uprave, nimamo kot člani cerkve niti najmanjše pravice, da bi posegli v ogabno početje cerkvenih absolutistov, ker jih štiti država — v cerkvi sami pa se za- hteve posameznikov zgube kakor glas vpljočega v puščavi.

Ne mi v šolo, ampak oni sami so v cerkev zanesli politično borbo in stranko, vsaj nam njih duševni prvak dr. Šušteršič dovolj jasno raz- krije v svojih znanih brošuri (»Moj odgovor«) tr- deč: »Klerikalizem je naredil iz cerkve, vsaj na- videžno, politično stranko in jo tako hočešnočeš omrzil neklerikalnim vernikom, jo potegnil na cesto in sistematično vpletel v dnevne politične spletke.«

Kakršni so sami, tako sodijo o drugih, kakor zlorabljajo cerkev, tako zlorabljajo šolo in vzgojo.

Kaj pa je pravzaprav politika? Ona je znanost kako je opravljati državne posle. Osnova znanosti je ljudska šola in ta ima dolžnost — seznaniti otroke z ustavo, ki so jo sestavile po- litične stranke. Mi se strinjamo z ustavo in jo kot državni uradniki zagovarjamo v šoli in izven šole, to je naša sveta dolžnost, g. katehetje so člani SLS, ki se peha za revizijo ustave v na- čelnih in podrobnihih ozirih, so deloma monarhi- sti, deloma republikanci in zato naravno sma- trajo naše delo za politično. Kot verni državlja- ni odklanjamo to zahtevo!

Značilni sta 3. in 7. točka, ki v njih zahte- vajo, da se zakoni in odredbe, ki se tičejo ver- ske odgoje šolske mladine ne izdajajo brez prejš- nje spoznane z duhovno oblastjo, oz. z ka- tehetskimi družtvom.

S to zahtevo si zopet lasti duhovščina ne- kako nadzorstvo nad šolo, jo želi zaslužiti, pod- rediti cerkvi in potom nje tudi samim sebi.

Čital sem že nekaj razprave o šolski vzgoji v Rimskem katoliku in protipispe v Učit. To- varišu, na kar je dr. Mahnič odgovoril sledeče:

»Duhovni se lahko predrznejo javno raz- pravljati o šoli in učiteljstvu, kajti šola je raz- ven zavod, učitelji državni uradniki, duhovniki državljani, — ni pa učitelju dovoljeno govoriti o cerkvi in duhovščini, ker cerkev — ni državni zavod, duhovnik ne državni uradnik in tudi nikdar ne bo.«

Duhovščina si lasti v državi nekajh pred- pravice, ki jih je postala deležna že za Konstan- tinovih časov okoli l. 323. Oproščeni so bili sren- skih dolžnosti, smeli so v cerkvi osvojevati suž- nje, v srednjem veku so si prilastili vso svetno

ke Soče, raste torej v svoji jakosti v čisto enostavni liniji navzgor, v liniji navduše- nja. Res, da to navdušenje ni neskajeno (kakor smo občutili že pri doživetju »So- če« kot celote), da ga ovija koprena za- mišljenosti v daljno slutnjo, ali pod to kopreno je ta linija rasti usmerjena vse- eno naravnost v eno stran. — Čisto dru- gače je pa s ponovitvijo začetnih štirih verzov. Ti se ne ponové že tekom prvega dela pesnitve, v radosti, temveč koncem drugega dela torej v **temni slutnji**, ki pre- haja s spremembo zadnje vrstice, kjer stopi kar naenkrat na mesto »temne« ne- vihte z navidez tako neznatno spremem- bo »divja« nevihta, že v **gotovost**. Drugič so se izvile besede teh štirih vrstic pes- niku torej v čisto drugem razpoloženju iz prs. V začetku je vzlic daljne žalostne misli ves oamamljen od krasote domorod- ne reke, radost pa vladuje, kri mu v srcu živo polje, obraz mu žari daleč zadaj je sicer bolest, a žari mu vseeno: zdaj pa gleda že čisto jasno v grozno prihodnost, srce se mu krči bolesti, obraz sta mu spa- čila groza in bolest.

Videli smo torej, da ob ponovitvi za- četnih štirih vrstic rast čustvenega pred- našanja ni usmerjena v isto stran, tem- več v drugo v stran **drugega** občutja.

Pri iskanju in določitvi ritma pes- nitve, ki so je gojenci že doživljeno čitali oziroma deklamirali lahko pokažete tudi na veliko resnico, da sta v vseh umetno- stih prva misel in čustvo ki vzrasteta v čisto svojo linijo, barvo, obliko ali ton in torej oblika ravnotako plod umetniškega doživetja. Opozarjam tu na različne for- me v vseh umetnostih, ki se dajo teore- tično opisati. Drama na primer je nastala in vsebovala vse one naravne zakone svoje gradnje prei in ie človeški razum šele naknadno te zakone odkril in obraz- ložil.

Opozoriti moram še na to, da je na- slov pesmi ali berila že del umetnine sa- me. Prednašanje se prične torej že z na- slovom, ki ga mora gojenec tudi dožive- ti. Naslov je treba povedati tako, da leži v njem že zgoščena ideja pesmi ali berila njega splošno občutje.

Navajati je gojence k temu, da vedno vedo, čigava je pesnitev, ki jo prednaša- jo. Zato je dobro, da povedo najprej polno ime pesnika in prično nato šele s predna- šanjem (branjem ali deklamacijo). Seveda je treba povedati ime avtorja čisto brez- barvno in nato napraviti primeren od- mor, tako da se čutita naslov in pesnitev, med katerima mora biti tudi nekaj (doživ-

ljenega) odmora, kot celota. Saj tudi ni mogoče da bi prišel gojenec takoj po- tem ko je povedal ime avtorja s predna- šanjem, če naj bo to občuteno. Potreboval bo vedno nekoliko časa, da se zbere in vživi v splošno razpoloženje pesnitve (na- slova in pesmi ali berila).

Vsaka pesnitev nosi pečat svojega stvarnika. Jasno je torej, da bodo gojen- ci potom res občutnega prednašanja pes- nitvev čisto nehoti začeli razločevati ene- ga pesnika od drugega po njih duševno- si. In čim bolj živo to razliko občutijo, tem jasnejši jim postanejo liki posamez- nih naših in drugih velikih mož, tem več- je po njih zanimanje za poezijo in tem bolj temeljito njih poznavanje literature.

In zdaj si ustvarimo jasno vnanjo sliko, kako se vrši v šoli prednašanje pesmi in beril.

Gojenec pride na oder in se obrne proti **razredu**. Ko je vse docela tiho, prične.

Na primer:

Simon Gregorčič

Odmor . . .

Soči!»

Krajši odmor . . .

»Krasni si bistra hči planin, itd . . .«

oblast in silo, duševna izobrazba je bila podrejena le redovnosti, moč cerkve je rastla in rastle, dokler ni dosegla vrhunca, ki mu je sledil globok padec. Zloraba verskih svetinj je povzročila čiščenje, započeto po Martinu Lutru, ki mu ni bil namen vsjarjati novo vero, temveč si je le prizadeval povesti sv. cerkev nazaj k evangeliu, pravemu krščanskemu življenju.

Torišče cerkvenega delovanja je danes postalo pretesno. Prosta narava, nekdanja kristusova učilnica, ne odgovarja njegovim naslednikom, cerkve so pretesne, šolski pouk verouka jim ne zadostuje. Odrasli Kristus, ki je prerodil vse človeštvo ni deloval v šolah, ne s spisi, ampak z živo besedo, s svojim preprostim in potrpežljivim, vzglednim življenjem, s svojo smrtjo. On se ni zadovoljil z zunanjo pobožnostjo, firizejskim splošnjevanjem obredov, hotel je prenoviti le notranjost ljudi.

(Dalje prihodnjič.)

Pomoč umirajočim Goričanom!

Neodrešena domovina.

Ta zemlja nosi naš pečat,
naš znoj in našo kri.
Iz njenih lesov smo zibke tesali
in vanjo dragim grobove kopal.
Srce smo v ljubezni nji zapisali.
Premila zemlja naš dom si ti,
naš dom ostani do konca dni.

—r Prosvetno delo na tržaških tleh. Dramatični krožek v Škedenju je otvoril letošnjo sezono z uprizoritvijo Vošnjakove drame »Lepa Vida«. — Šentjacobška čitalnica uprizori v kratkem Finžgarjevo delo »Razvaline življenja«. Čitalnica naznanja, da je zopet otvorila svojo knjižnico, ki vedno posluje vsako nedeljo dopoldne. Čitalnica se pripravlja na uprizoritev domačega umotvora »V kraljestvu palčkov«. — Odbor »Glasbene Matice« je sklenil otvoriti orglarsko šolo in tečaj za zborovodje. Plemenita kulturna stremjenja, katera zaslužijo vsestransko podporo.

—r Knjige za Slovence na Koroškem. »Gospodski zvon« je postavil v Ljubljani ličen zaboj v obliki hišice z napisom »Darujte knjige za koroške Slovence«. Zaboj je pred Prešernovim spomenikom. Primerno bi bilo slične naprave postaviti v vseh večjih krajih in propagirati darovanje knjig.

Brez Trsta naša svoboda ni popolna!

Vestnik meščanskih šol.

—c Zakon o meščanskih šolah. »Nar. Prosveta« poroča: Komisija Glavnog Prosvetnog Saveta izradila je nacrt zakona o gradanskim šolama, koji će odmah po dovršenju projekta o uređenju Glavnog Prosvetnog Saveta, biti uzet u pretres.

Rešimo teptano Istro!

Vestnik učit. ženskih roč. del. in gospodinjstva.

—žr Namen posvečene sredstva. (Šandalozen slučaj.) V nekem kraju Savinjske doline službuje učiteljska žena — mati dveh sinov, eden je visokošolec — že 18 let kot učiteljica ženskih ročnih del. V tem kraju je napravilo 18-letno kmečko dekle meseca junija t. l. v Ljubljani izpit za ž. r. d. za ljudske šole. Njena predizobrazba je domača dvorazrednica. Le ta hoče sedaj izpodlesti svojo bivšo učiteljico ter se poslužuje pri tem sledečih sredstev: Kmalu po prestalem

Ko končuje, še nekaj časa vztraja na mestu in v razpoloženju, s katerim je nehal. Šele ko se to v njem čisto poleže, gre v klop.

O tem, ali se naj gojenec, ko pride na oder in odide z njega prikloni učitelju, ali ne, jaz nisem poklican, dajati smernic.

Na vsak način je pa edino pravilno, da stoji gojenec ob prednašanju obrnjen proti razredu. Le tako bo vsa pozornost součencev osredotočena nanj in le tako je mogoče doseči v tem delu jezikovnega pouka ono mero splošne vzgoje, ki si jo mora staviti šola za cilj.

Učitelj naj ne zahteva od razreda pozornosti samo zato, ker mora učenec pouku slediti, temveč jim ob priliki prednašanja pesniških del budi spoštovanje do umetnine, ki je najvrednejši in najčistejši plod človeškega duha in srca.

Prednašanje pesniške umetnine je lahko po svojem vnanjem načinu dvojno: recitacija, to je občuteno branje in deklamacija, ali prednašanje na pamet. Pri recitaciji je treba s kretnjami hraniti ter spremljati občuteno branje ponajveč le s primerno mimiko (čustvenim izrazom v obrazu). Le pri najkrepkejših mestih se sme beseda podčrtati tudi s kret-

izpitu pošlje nadučitelja dotičnega kraja k možu omenjene učiteljice ž. r. d. prositi če bi hotela le-ta odstopiti službo novoprečeni kandidatinji, kar je seveda ta odklonil, ker se imata z ženo skrbeti za dva sinova in je to sedaj v teh mizernih časih absolutno nemogoče. Ker pa ni šlo z lepa, skušilo se je z grda! Vpreglo se je takoj domači kraj, šolski svet, — menda — sigurno s pomočjo že omenjenega tov. nadučitelja, — ki je takoj zaprosil pri višjem šolskem svetu za razpis omenjene službe ter podprl svojo prošnjo z raznimi argumenti. Vprašal bi sedaj. Se li zato pripušča kandidatinje z nekvalificirano predizobrazbo k izpitu za ž. r. d. da delajo potem zunaj v javnosti nepotrebno vznemirjenje, razburjanje zagovarjanje in pisanje, hoteč izpodlesti že stare izkušene učiteljice ž. r. d., četudi so celo učiteljske žene ki imajo skrbeti za otroke. Zares lepo napredujemo v 20. stoletju v domači svobodni državi. In za taka dela se kvalificirajo še celo tovariši šolovodje, kar je seveda še lepše. Nadaljnih komentarjev menda ne bo treba?

Zahtevajmo Dalmacijo z vsemi otoki!

Iz Jugoslavije.

— Zahteve državnih nameščencev od vlade. Posebna delegacija, ki je bila izvoljena na kongresu državnih nameščencev 29. in 30. oktobra, je izročila članom vlade in parlamentarnim klubom resolucijo, ki obsega pereče zahteve državnih uradnikov in nameščencev. Resolucija se glasi: V skladu poziva Glavnega Saveza državnih uradnikov in uslužbencev, sestali so se zastopani po svojih delegatih, državni uradniki in uslužbenci vse kraljevine dne 29. in 30. oktobra 1922 v Beogradu kjer so, pretresali težki in žalostni svoj položaj konstatirali sledeče: V zvezi izjavam gospoda predsednika kraljevske vlade in načelnikov poslanskih klubov v Narodni skupščini ob priliki lanskoletnega kongresa, da je njihova vroča želja da se vprašanje državnih nameščencev v interesu države same reši čim prej mogoče: v zvezi obežanju odgovornih faktorjev, da se prične v najkrajšem času reševati to vprašanje — in to vprašanje, ki je po mišljenju odgovornih činiteljev in vse javnosti eno najbolj perečih državnih zadev, niti do danes, po preteku štirih let našega ujedinjenja ni še rešeno, zato zahtevamo vsi državni uradniki in uslužbenci najenergičnejše:

I.

Da se zakon o službeni pragmatiki, s katerim se urejajo gnotni in pravni odnošaji državnih uradnikov in uslužbencev v vsej kraljevini reši zakonodajnim potom še v tej seziji, in sicer na prvih sejah Narodne skupščine.

II.

Da se takoj ukine omejitev družinskih draginskih doklad za vse one nameščence, ki so s to omejitvijo prizadeti in da se vsota tako skrčenih doklad takoj izplača naknadno vse od onega meseca, od katerega naprej so bili prizadeti oškodovani.

III.

Da se takoj odredi, da se izplača enkratni nabavni prispevek vsem državnim uradnikom in uslužbencem, to pa še v mesecu novembru t. l. Ta enkratni prispevek mora znašati: za samce 4000 Din,

njo roke. Tudi deklamator naj brzda svoje telo v toliko, da ga doživeti pesnitve ne tira v prekomerno kretanje. Na noben način se ne sme premakniti z mesta, na katerem pa naj stoji čisto neprisljano, ne pa trdo in krčevito. V kretanjih je deklamator prostejši nego recitator, ali tudi on se naj zaveda vedno resnice, da je v vsaki umetnosti utis tem večji, čim enostavnejša so sredstva njenega izražanja.

To se zdi skoraj kot protislovje: na eni strani zahtevano od prednašatelja, da se naj poglobi v pesnitev in da svojemu doživetju izraza, na drugi strani, pa mu ne pustimo, da se razmahne, kolikor ga v to čustvo v njem žene. Ali to je ravno del bistvenega svojstva vsake umetnosti, da se hote izogiblje vsemu kar žali naš estetični čut, to se pravi, čemu se naša notranjost upira, kar odklanja kot nekaj neprijetnega — nelepega. To brzdanje naše telesnosti, to eliminiranje vsega onega materialnega, kar za jasen umetniški izraz ni neobhodno potrebno, daje duševnosti umetnine toliko večje globine. To je ona plemenitost, ki jo diha vsaka prava umetnina.

Da navežem zopet na ono, kar sem rekel o ritmu, ki je ogródje pesnitve in ki je ravno tako doživljen kakor vsebi-

za oženjene brez otrok 5000 Din, in za oženjence z otroki 6000 Din.

IV.

Da se uredi drag. doklade vseh državnih uradnikov uslužbencev in upokojencev v vsej kraljevini, in sicer na ta način, da se uvede stanarina tudi za one pokrajine, kjer dosedaj ni bila v veljavi in da se izplačuje stanarina tudi neukaznim nastavljenjem vse kraljevine.

V.

Da se zakon o draginskih dokladah predrugači in da se dopolni s sledečimi določbami:

1. Osebe in družinske doklade se zvišajo za 100 odstotkov;

2. doklade so za vse okraje in za vsa mesta v kraljevini enake;

3. žene v državni službi, ki so poročene z državnim uradnikom ali nameščencem, dobivajo polne osebe draginske doklade;

4. državnim uradnikom in uslužbencem (nameščencem) v južni Srbiji se zvišajo njihove specialne doklade tako, da dobijo mesto teh, kot specialno doklado za 50 odstotkov povišane draginske doklade po novem zakonu.

VI.

Da se stanovanjski zakon z dne 31. decembra 1921, ki stopi dne 1. januarja 1923 v veljavo odgodi dotle da dobijo državni uradniki in uslužbenci stanarino po novem zakonu o državnih uradnikih in ostalih uslužbencev po »gradjanskem redu«.

VII.

Da se izplača vojna odškodnina vsem oškodovancem v teku šestih let po načelih, ki so donešeni v projektu Glavnega Saveza državnih uradnikov in uslužbencev, v »zakonskem predlogu o vojni odškodnini« ki temelji na uredbi o povrnitvi vojne škode z dne 30. junija 1920.

Ako kraljevska vlada in Narodna skupščina izpolni želje, izražene v tej resoluciji, napravi najvažnejši korak k notranji konsolidaciji državne uprave; v nasprotnem slučaju pa mora vlada in Narodna skupščina prevzeti pred javnostjo prav vso odgovornost za vedno jače in silnejše moralno in materialno propadanje svojih uslužbencev, tedaj tudi za vedno jačji nered v državni upravi.

— Odstop predsednika UJU Mih. Jovića. Dosedanji predsednik UJU, tov. Mih. Jović, ki je vodil zagrebško in sarijevsko državno skupščino UJU je podal ostavko na svoje predsedniško mesto UJU. Razlogi so zgolj družinskega značaja, zaradi bolezni, ki mu onemogočujejo poslov v tej meri, kakor bi sam hotel. Nar. Prosveta piše o njegovem stališču: »On smatra da danas u vremenu kad se pored činovničkog zakona izrađuju i svi ostali prosvetni zakoni, predsednik Udruženja mora biti najaktivniji i sa toga položaja biti na straži opštih interesa učiteljstva i osnovne nastave. Sa tih razloga on i želi na taj položaj doći drugi kome će prilike dopuštati da se sa što većom snagom posveti ovoj teškoj dužnosti, koja je puna časti, ali i velike moralne odgovornosti.« — Pri ponovnem konstituiranju je Glavni Odbor izbral za predsednika UJU tov. Milutina Stankovića, dosedanjega člana Gl. Odb. in urednika Narodne Prosvete ter člana Glavnega Prosvetnega Saveta. — Ob tej priliki moramo povdariti, da ima tov. Jović v preteklosti velike zasluge za učiteljski stan.

na umetnine, naj opozorim na to, kako vsestransko bogat je lahko pravi jezikovni pouk, če se zavedamo, da se isti zakon v tesni zvezi med vsebino in formo zasledi lahko tudi v resnicah etičnega gledanja človekovega življenja. Prvo sta čustvo in notranji glas, kako ravnaš prav in kako ne, in šele potem, ko si poskušaš razložiti bistvo tega čustva in poslušáš besede svojega notranjega glasu, vidiš, kako je vsako pravo moralno dejanje čudovito skladen del vzvišenega lika čiste duševnosti.

Po vsem tem je jasno, da se bo gojenec takšnega bogatega jezikovnega pouka vedno veselil in mu odprl svoje srce na stežaj. Ne bo ga vabila narava iz zaduhle učilnice, pozabil bo za čas pouka nanjo, kajti v šoli se mu bo odpirala druga, višja narava, narava duše.

Da je imel Cankar prave vzgojitelje v šoli ne bi bil izrekel sledečih trdih in trpkih besed: »Dali so me v šolo, v ono pusto, srepogledno, od vseh strani zadelano, kjer ni ne solnčnega belega proda, ne razbitih loncev, ne luknjastih ponev, ne pipev brez ročnika in kapeljinov še celo ne. Samo trde človeku nerazumljive besede so tam in velike črke, na črno tablo zapisane!« ...

bil je odličan borec za učiteljske pravice in ideale; častno mesto mu bo dano pa tudi v zgodovini našega stanu, kot predsedniku UJU. — Na mnoga leta!

— Cankarjevi »Hlapci« in naše uradništvo, posebno učiteljsko. — Pod tem naslovom prinaša 251. št. »Napreja« poročilo nekega I. H. o predavanju, ki ga je imel g. Zvonimir B. preteklo soboto v Mestnem domu. V poročilu se nahaja odstavek: »Teško je bilo za učiteljsko očitavanje nekega državnega poduradnika, ki je z ogorčenjem povedal, da je neki odbornik Učiteljskega društva kot delegat na seji Osrednje Zveze državnih nameščencev govoril proti izplačanju draginskih doklad poduradnikom. — Z vso pravico smemo tako postopanje imenovati hlapčevstvo najpodlejšje vrste nič ni boljše od »hlapcev« v Cankarjevih Hlapcih.«

Odločno konstatiram, da vsebuje zgoraj navedena trditve gladko izmišljeno laž. Na nobeni seji nisem povzdignil glasu proti upravičenim zahtevam nižjega državnega uradništva, kar mi vsak čas lahko potrdi predsedstvo Osrednje Zveze, dalje vsi gg. odborniki, kar bom tudi zahteval, čim se vrne predsedstvo iz Beograda.

Čudim se taki drznosti, s katero se hoče zavajati tisto maloštevilno javnost, ki prihaja k predavanjem g. Zvonimira B. in očitati nenavzočim popolnoma izmišljene izjave.

V tem zmislu tudi vztrajam pri izjavi, da bi mi bilo za take vrste predavanja žal 3 Din, ker se nočem pridružiti vrsti onih ki zahtevajo po predavanjih, ki jih prireja g. Zvonimir B. in njegova družba — vstopnino nazaj. — R. D.

— Novi prosvetni zakoni. Nar. Prosveta poroča: Kao što je već čitaocima poznato pre izvesnog vremena izradeni su projekti zakona o osnovnim, srednjim i višim školama. Sad se u Gl. Prosvetnom Savetu dovršava projekt zakona o učiteljskim i gradanskim školama. Na taj način imaćemo projekte za celokupnu prosvetnu reformu, koji će svi odjednom biti upućeni Parlamentu na rešenje. — Želeli bi bilo da se ti zakoni predlože tudi širši strokovni javnosti. Od naše strani smo ponovno stavili to zahtev, zato odklanjamo vsako načeljno odgovornost v tem pogledu in obžalujemo, da se hoče učiteljsko postaviti pred izvršeno dejanje.

— Matične knjige za leto 1922. Šolska Matica izda za leto 1922. štiri knjige in sicer: 1. Zbornik, 2. Fink, Ukuslovje zemljepisja, 3. Pivko - Schaub, Telovadba III. zvezek, 4. Benkovič: Rastlinski imenik. — Poverjeniki se naprošajo, da pobere članarino in jo z imeniki vred pošljejo na naslov Matice v Ljubljano vsaj do 10. decembra t. l. Članarina znaša za leto 1922, 20 Din, dijaki plačajo polovico. Ustanovniki plačajo enkrat 400 Din; stari ustanovniki morajo doplačati enkrat 200 Din ali pa vsako leto polovico letnine. Vsak učitelj in učiteljica naj smatra za svoje dolžnost, biti član Slovenske Šolske Matice! — Pavel Plesničar, t. č. blagajnik Slov. Š. M., Ljubljana, Komenskega ul. 8.

Tridesetletnico svojega znanstvenega literarnega delovanja praznuje dr. Fran Derganeč, primarij deželne bolnice v Ljubljani. Dr. Fr. Derganeč je bil tudi so-trudnik naših strokovnih listov in so njegovi članki vzbujali vedno občo zanimanje. S posebnim zanimanjem je dr. Derganeč zasledoval vedno gibanje učiteljstva in posebno mu je bila na srcu izobrazba učiteljstva v modernih smereh in narodno-prosvetno delo učiteljstva. Tridesetletnice se spominja »Slov. Narod« v posebnem podlistku, kjer našteva nekatere njegove važnejše razprave n. pr.: 1. »Darwin«, Jug. 1901. — 2. »Vera in politika«, Ibidem. — 3. »Razvoj krščanstva«, lb. — 4. »Etična kultura«, lb. — 5. »Idealizem«, Ljubljanski Zvon 1902. — 6. »Henri Bergson«, lb., 1917. — 7. »Akademija«, Učiteljski Tovariš, 1918. — 8. »Vivizem«, lb. — 9. »William James«, Popotnik, 1919. — 10. »Kulturni socializem«, Učiteljski Tovariš, 1919. — 11. »René Descartes«, Ljubljanski Zvon, 1919. — 12. »Začarani svet«, Popotnik, 1920. — 13. Filozofski slovar«, Popotnik od 1920 in dalje. — 14. »Evgenika«, Sokolski glasnik, 1920. — 15. »Nadčlovek in vsečlovek«, Slov. Narod, 1920. — 16. »Dr. Fr. Veber, Popotnik, 1921. — Ob 30 letnici želi, da bi zbral svoje razprave in jih izdal v enotnem sistematičnem delu, da z njim dvigne skeptično in materialistično mladino in preustroji to mentaliteto v duhu idealizma in kulturnega solidarizma. — Tej želji se pridružujemo tudi mi, izražajoč jubilarju iskrene čestitke ob tej priliki!

oblast in silo, duševna izobrazba je bila podrejena le redovnosti, moč cerkve je rastla in rastle, dokler ni dosegla vrhunca, ki mu je sledil globok padec. Zloraba verskih svetinj je povzročila čiščenje, započeto po Martinu Lutru, ki mu ni bil namen vsjarjati novo vero, temveč si je le prizadeval povesti sv. cerkev nazaj k evangeliu, pravemu krščanskemu življenju.

Torišče cerkvenega delovanja je danes postalo pretesno. Prosta narava, nekdanja kristusova učilnica, ne odgovarja njegovim naslednikom, cerkve so pretesne, šolski pouk verouka jim ne zadostuje. Odrasli Kristus, ki je prerodil vse človeštvo ni deloval v šolah, ne s spisi, ampak z živo besedo, s svojim preprostim in potrpežljivim, vzglednim življenjem, s svojo smrtjo. On se ni zadovoljil z zunanjo pobožnostjo, firizejskim splošnjevanjem obredov, hotel je prenoviti le notranjost ljudi.

(Dalje prihodnjič.)

Pomoč umirajočim Goričanom!

Neodrešena domovina.

Ta zemlja nosi naš pečat,
naš znoj in našo kri.
Iz njenih lesov smo zibke tesali
in vanjo dragim grobove kopali.
Srce smo v ljubezni nji zapisali.
Premila zemlja naš dom si ti,
naš dom ostani do konca dni.

—r Prosvetno delo na tržaških tleh. Dramatični krožek v Škedenju je otvoril letošnjo sezono z uprizoritvijo Vošnjakove drame »Lepa Vida«. — Šentjacobška čitalnica uprizori v kratkem Finžgarjevo delo »Razvaline življenja«. Čitalnica naznanja, da je zopet otvorila svojo knjižnico, ki vedno posluje vsako nedeljo dopoldne. Čitalnica se pripravlja na uprizoritev domačega umotvora »V kraljestvu palčkov«. — Odbor »Glasbene Matice« je sklenil otvoriti orglarsko šolo in tečaj za zborovodje. Plemenita kulturna stremjenja, katera zaslužijo vsestransko podporo.

—r Knjige za Slovence na Koroškem. »Gospodski zvon« je postavil v Ljubljani ličen zaboj v obliki hišice z napisom »Darujte knjige za koroške Slovence«. Zaboj je pred Prešernovim spomenikom. Primerno bi bilo slične naprave postaviti v vseh večjih krajih in propagirati darovanje knjig.

Brez Trsta naša svoboda ni popolna!

Vestnik meščanskih šol.

—c Zakon o meščanskih šolah. »Nar. Prosveta« poroča: Komisija Glavnog Prosvetnog Saveta izradila je nacrt zakona o gradanskim šolama, koji će odmah po dovršenju projekta o uređenju Glavnog Prosvetnog Saveta, biti uzet u pretres.

Rešimo teptano Istro!

Vestnik učit. ženskih roč. del. in gospodinjstva.

—žr Namen posvečene sredstva. (Šandalozen slučaj.) V nekem kraju Savinjske doline službuje učiteljska žena — mati dveh sinov, eden je visokošolec — že 18 let kot učiteljica ženskih ročnih del. V tem kraju je napravilo 18-letno kmečko dekle meseca junija t. l. v Ljubljani izpit za ž. r. d. za ljudske šole. Njena predizobrazba je domača dvorazrednica. Le ta hoče sedaj izpodlesti svojo bivšo učiteljico ter se poslužuje pri tem sledečih sredstev: Kmalu po prestalem

Ko končuje, še nekaj časa vztraja na mestu in v razpoloženju, s katerim je nehal. Šele ko se to v njem čisto poleže, gre v klop.

O tem, ali se naj gojenec, ko pride na oder in odide z njega prikloni učitelju, ali ne, jaz nisem poklican, dajati smernic.

Na vsak način je pa edino pravilno, da stoji gojenec ob prednašanju obrnjen proti razredu. Le tako bo vsa pozornost součencev osredotočena nanj in le tako je mogoče doseči v tem delu jezikovnega pouka ono mero splošne vzgoje, ki si jo mora staviti šola za cilj.

Učitelj naj ne zahteva od razreda pozornosti samo zato, ker mora učenec pouku slediti, temveč jim ob priliki prednašanja pesniških del budi spoštovanje do umetnine, ki je najvrednejši in najčistejši plod človeškega duha in srca.

Prednašanje pesniške umetnine je lahko po svojem vnanjem načinu dvojno: recitacija, to je občuteno branje in deklamacija, ali prednašanje na pamet. Pri recitaciji je treba s kretnjami hraniti ter spremljati občuteno branje ponajveč le s primerno mimiko (čustvenim izrazom v obrazu). Le pri najkrepkejših mestih se sme beseda podčrtati tudi s kret-

izpitu pošlje nadučitelja dotičnega kraja k možu omenjene učiteljice ž. r. d. prositi če bi hotela le-ta odstopiti službo novoprečeni kandidatinji, kar je seveda ta odklonil, ker se imata z ženo skrbeti za dva sinova in je to sedaj v teh mizernih časih absolutno nemogoče. Ker pa ni šlo z lepa, skušilo se je z grda! Vpreglo se je takoj domači kraj, šolski svet, — menda — sigurno s pomočjo že omenjenega tov. nadučitelja, — ki je takoj zaprosil pri višjem šolskem svetu za razpis omenjene službe ter podprl svojo prošnjo z raznimi argumenti. Vprašal bi sedaj. Se li zato pripušča kandidatinje z nekvificirano predizobrazbo k izpitu za ž. r. d. da delajo potem zunaj v javnosti nepotrebno vznemirjenje, razburjanje zagovarjanje in pisanje, hoteč izpodlesti že stare izkušene učiteljice ž. r. d. četudi so celo učiteljske žene ki imajo skrbeti za otroke. Zares lepo napredujemo v 20. stoletju v domači svobodni državi. In za taka dela se kvalificirajo še celo tovariši šolovodje, kar je seveda še lepše. Nadaljnih komentarjev menda ne bo treba?

Zahtevajmo Dalmacijo z vsemi otoki!

Iz Jugoslavije.

— Zahteve državnih nameščencev od vlade. Posebna delegacija, ki je bila izvoljena na kongresu državnih nameščencev 29. in 30. oktobra, je izročila članom vlade in parlamentarnim klubom resolucijo, ki obsega pereče zahteve državnih uradnikov in nameščencev. Resolucija se glasi: Vsled poziva Glavnega Saveza državnih uradnikov in uslužbencev, sestali so se zastopani po svojih delegatih, državni uradniki in uslužbenci vse kraljevine dne 29. in 30. oktobra 1922 v Beogradu kjer so, pretresali težki in žalostni svoj položaj konstatirali sledeče: Vzlic izjavam gospoda predsednika kraljevske vlade in načelnikov poslanskih klubov v Narodni skupščini ob priliki lanskoletnega kongresa, da je njihova vroča želja da se vprašanje državnih nameščencev v interesu države same reši čim prej mogoče: vzlic obečanju odgovornih faktorjev, da se prične v najkrajšem času reševati to vprašanje — in to vprašanje, ki je po mišljenju odgovornih činiteljev in vse javnosti eno najbolj perečih državnih zadev, niti do danes, po preteku štiri let našega ujedinjenja ni še rešeno, zato zahtevamo vsi državni uradniki in uslužbenci najenergičnejše:

I.

Da se zakon o službeni pragmatiki, s katerim se urejajo gnotni in pravni odnošaji državnih uradnikov in uslužbencev v vsej kraljevini reši zakonodajnim potom še v tej seziji, in sicer na prvih sejah Narodne skupščine.

II.

Da se takoj ukine omejitev družinskih draginskih doklad za vse one nameščence, ki so s to omejitvijo prizadeti in da se vsota tako skrčenih doklad takoj izplača naknadno vse od onega meseca, od katerega naprej so bili prizadeti oškodovani.

III.

Da se takoj odredi, da se izplača enkratni nabavni prispevek vsem državnim uradnikom in uslužbencem, to pa še v mesecu novembru t. l. Ta enkratni prispevek mora znašati: za samce 4000 Din,

njo roke. Tudi deklamator naj brzda svoje telo v toliko, da ga doživeti pesnitve ne tira v prekomerno kretanje. Na noben način se ne sme premakniti z mesta, na katerem pa naj stoji čisto neprisljano, ne pa trdo in krčevito. V kretanjih je deklamator prostejši nego recitator, ali tudi on se naj zaveda vedno resnice, da je v vsaki umetnosti utis tem večji, čim enostavnejša so sredstva njenega izražanja.

To se zdi skoraj kot protislovje: na eni strani zahtevano od prednašatelja, da se naj poglobi v pesnitev in da svojemu doživetju izraza, na drugi strani, pa mu ne pustimo, da se razmahne, kolikor ga v to čustvo v njem žene. Ali to je ravno del bistvenega svojstva vsake umetnosti, da se hote izogiblje vsemu kar žali naš estetični čut, to se pravi, čemu se naša notranjost upira, kar odklanja kot nekaj neprijetnega — nelepega. To brzdanje naše telesnosti, to eliminiranje vsega onega materialnega, kar za jasen umetniški izraz ni neobhodno potrebno, daje duševnosti umetnine toliko večje globine. To je ona plemenitost, ki jo diha vsaka prava umetnina.

Da navežem zopet na ono, kar sem rekel o ritmu, ki je ogródje pesnitve in ki je ravno tako doživljen kakor vsebi-

za oženjene brez otrok 5000 Din, in za oženjence z otroki 6000 Din.

IV.

Da se uredi drag. doklade vseh državnih uradnikov uslužbencev in upokojencev v vsej kraljevini, in sicer na ta način, da se uvede stanarina tudi za one pokrajine, kjer dosedaj ni bila v veljavi in da se izplačuje stanarina tudi neukaznim nastavljenjem vse kraljevine.

V.

Da se zakon o draginskih dokladah predrugači in da se dopolni s sledečimi določbami:

1. Osebnost in družinske doklade se zvišajo za 100 odstotkov;

2. doklade so za vse okraje in za vsa mesta v kraljevini enake;

3. žene v državni službi, ki so poročene z državnim uradnikom ali nameščencem, dobivajo polne osebnostne draginske doklade;

4. državnim uradnikom in uslužbencem (nameščencem) v južni Srbiji se zvišajo njihove specialne doklade tako, da dobijo mesto teh, kot specialno doklado za 50 odstotkov povišane draginske doklade po novem zakonu.

VI.

Da se stanovanjski zakon z dne 31. decembra 1921, ki stopi dne 1. januarja 1923 v veljavo odgodi dotle da dobijo državni uradniki in uslužbenci stanarino po novem zakonu o državnih uradnikih in ostalih uslužbencev po »gradjanskem redu«.

VII.

Da se izplača vojna odškodnina vsem oškodovancem v teku šestih let po načelih, ki so donešeni v projektu Glavnega Saveza državnih uradnikov in uslužbencev, v »zakonskem predlogu o vojni odškodnini« ki temelji na uredbi o povrnitvi vojne škode z dne 30. junija 1920.

Ako kraljevska vlada in Narodna skupščina izpolni želje, izražene v tej resoluciji, napravi najvažnejši korak k notranji konsolidaciji državne uprave; v nasprotnem slučaju pa mora vlada in Narodna skupščina prevzeti pred javnostjo prav vso odgovornost za vedno jače in silnejše moralno in materialno propadanje svojih uslužbencev, tedaj tudi za vedno jačji nered v državni upravi.

— Odstop predsednika UJU Mih. Jovića. Dosedanji predsednik UJU, tov. Mih. Jović, ki je vodil zagrebško in sarijevsko državno skupščino UJU je podal ostavko na svoje predsedniško mesto UJU. Razlogi so zgolj družinskega značaja, zaradi bolezni, ki mu onemogočujejo poslov v tej meri, kakor bi sam hotel. Nar. Prosveta piše o njegovem stališču: »On smatra da danas u vremenu kad se pored činovničkog zakona izrađuju i svi ostali prosvetni zakoni, predsednik Udruženja mora biti najaktivniji i sa toga položaja biti na straži opštih interesa učiteljstva i osnovne nastave. Sa tih razloga on i želi na taj položaj dođe drugi kome će prilike dopuštati da se sa što većom snagom posveti ovoj teškoj dužnosti, koja je puna časti, ali i velike moralne odgovornosti.« — Pri ponovnem konstituiranju je Glavni Odbor izbral za predsednika UJU tov. Milutina Stankovića, dosedanjega člana Gl. Odb. in urednika Narodne Prosvete ter člana Glavnega Prosvetnega Saveta. — Ob tej priliki moramo povdariti, da ima tov. Jović v preteklosti velike zasluge za učiteljski stan.

na umetnine, naj opozorim na to, kako vsestransko bogat je lahko pravi jezikovni pouk, če se zavedamo, da se isti zakon v tesni zvezi med vsebino in formo zasledi lahko tudi v resnicah etičnega gledanja človekovega življenja. Prvo sta čustvo in notranji glas, kako ravnaš prav in kako ne, in šele potem, ko si poskušaš razložiti bistvo tega čustva in poslušáš besede svojega notranjega glasu, vidiš, kako je vsako pravo moralno dejanje čudovito skladen del vzvišenega lika čiste duševnosti.

Po vsem tem je jasno, da se bo gojenec takšnega bogatega jezikovnega pouka vedno veselil in mu odprl svoje srce na stežaj. Ne bo ga vabila narava iz zaduhle učilnice, pozabil bo za čas pouka nanjo, kajti v šoli se mu bo odpirala druga, višja narava, narava duše.

Da je imel Cankar prave vzgojitelje v šoli ne bi bil izrekel sledečih trdih in trpkih besed: »Dali so me v šolo, v ono pusto, srepogledno, od vseh strani zadelano, kjer ni ne solnčnega belega proda, ne razbitih loncev, ne luknjastih ponev, ne pipev brez ročnika in kapeljinov še celo ne. Samo trde človeku nerazumljive besede so tam in velike črke, na črno tablo zapisane!« ...

bil je odličan borec za učiteljske pravice in ideale; častno mesto mu bo dano pa tudi v zgodovini našega stanu, kot predsedniku UJU. — Na mnoga leta!

— Cankarjevi »Hlapci« in naše uradništvo, posebno učiteljstvo. — Pod tem naslovom prinaša 251. št. »Napreja« poročilo nekega I. H. o predavanju, ki ga je imel g. Zvonimir B. preteklo soboto v Mestnem domu. V poročilu se nahaja odstavek: »Teško je bilo za učiteljstvo očitati nekega državnega poduradnika, ki je z ogorčenjem povedal, da je neki odbornik Učiteljskega društva kot delegat na seji Osrednje Zveze državnih nameščencev govoril proti izplačanju draginskih doklad poduradnikom. — Z vso pravico smemo tako postopanje imenovati hlapčevstvo najpodlejšje vrste nič ni boljše od »hlapcev« v Cankarjevih Hlapcih.«

Odločno konstatiram, da vsebuje zgoraj navedena trditve gladko izmišljeno laž. Na nobeni seji nisem povzdignil glasu proti upravičenim zahtevam nižjega državnega uradništva, kar mi vsak čas lahko potrdi predsedstvo Osrednje Zveze, dalje vsi gg. odborniki, kar bom tudi zahteval, čim se vrne predsedstvo iz Beograda.

Čudim se taki drznosti, s katero se hoče zavajati tisto maloštevilno javnost, ki prihaja k predavanjem g. Zvonimira B. in očitati nenavzočim popolnoma izmišljene izjave.

V tem zmislu tudi vztrajam pri izjavi, da bi mi bilo za take vrste predavanja žal 3 Din, ker se nočem pridružiti vrsti onih ki zahtevajo po predavanjih, ki jih prireja g. Zvonimir B. in njegova družba — vstopnino nazaj. — R. D.

— Novi prosvetni zakoni. Nar. Prosveta poroča: Kao što je već čitaocima poznato pre izvesnog vremena izradeni su projekti zakona o osnovnim, srednjim i višim školama. Sad se u Gl. Prosvetnom Savetu dovršava projekt zakona o učiteljskim i gradanskim školama. Na taj način imaćemo projekte za celokupnu prosvetnu reformu, koji će svi odjednom biti upućeni Parlamentu na rešenje. — Želeti bi bilo da se ti zakoni predlože tudi širši strokovni javnosti. Od naše strani smo ponovno stavili to zahtev, zato odklanjamo vsako načeljno odgovornost v tem pogledu in obžalujemo, da se hoče učiteljstvo postaviti pred izvršeno dejanje.

— Matične knjige za leto 1922. Šolska Matica izda za leto 1922. štiri knjige in sicer: 1. Zbornik, 2. Fink, Ukuslovje zemljepisja, 3. Pivko - Schaub, Telovadba III. zvezek, 4. Benkovič: Rastlinski imenik. — Poverjeniki se naprošajo, da pobere članarino in jo z imeniki vred pošljejo na naslov Matice v Ljubljano vsaj do 10. decembra t. l. Članarina znaša za leto 1922, 20 Din, dijaki plačajo polovico. Ustanovniki plačajo enkrat 400 Din; stari ustanovniki morajo doplačati enkrat 200 Din ali pa vsako leto polovico letnine. Vsak učitelj in učiteljica naj smatra za svoje dolžnost, biti član Slovenske Šolske Matice! — Pavel Plesničar, t. č. blagajnik Slov. Š. M., Ljubljana, Komenskega ul. 8.

Tridesetletnico svojega znanstvenega literarnega delovanja praznuje dr. Fran Derganec, primarij deželne bolnice v Ljubljani. Dr. Fr. Derganec je bil tudi so-trudnik naših strokovnih listov in so njegovi članki vzbujali vedno občo zanimanje. S posebnim zanimanjem je dr. Derganec zasledoval vedno gibanje učiteljstva in posebno mu je bila na srcu izobrazba učiteljstva v modernih smereh in narodno-prosvetno delo učiteljstva. Tridesetletnice se spominja »Slov. Narod« v posebnem podlistku, kjer našteva nekatere njegove važnejše razprave n. pr.: 1. »Darwin«, Jug. 1901. — 2. »Vera in politika«, Ibidem. — 3. »Razvoj krščanstva«, lb. — 4. »Etična kultura«, lb. — 5. »Idealizem«, Ljubljanski Zvon 1902. — 6. »Henri Bergson«, lb., 1917. — 7. »Akademija«, Učiteljski Tovariš, 1918. — 8. »Vivizem«, lb. — 9. »William James«, Popotnik, 1919. — 10. »Kulturni socializem«, Učiteljski Tovariš, 1919. — 11. »René Descartes«, Ljubljanski Zvon, 1919. — 12. »Začarani svet«, Popotnik, 1920. — 13. Filozofski slovar«, Popotnik od 1920 in dalje. — 14. »Evgenika«, Sokolski glasnik, 1920. — 15. »Nadčlovek in vsečlovek«, Slov. Narod, 1920. — 16. »Dr. Fr. Veber, Popotnik, 1921. — Ob 30 letnici želi, da bi zbral svoje razprave in jih izdal v enotnem sistematičnem delu, da z njim dvigne skeptično in materialistično mladino in preustroji to mentaliteto v duhu idealizma in kulturnega solidarizma. — Tej želji se pridružujemo tudi mi, izražajoč jubilarju iskrene čestitke ob tej priliki!

oblast in silo, duševna izobrazba je bila podrejena le redovnosti, moč cerkve je rastla in rastle, dokler ni dosegla vrhunca, ki mu je sledil globok padec. Zloraba verskih svetinj je povzročila čiščenje, započeto po Martinu Lutru, ki mu ni bil namen vsjarjati novo vero, temveč si je le prizadeval povesti sv. cerkev nazaj k evangeliu, pravemu krščanskemu življenju.

Torišče cerkvenega delovanja je danes postalo pretesno. Prosta narava, nekdanja kristusova učilnica, ne odgovarja njegovim naslednikom, cerkve so pretesne, šolski pouk verouka jim ne zadostuje. Odrasli Kristus, ki je prerodil vse človeštvo ni deloval v šolah, ne s spisi, ampak z živo besedo, s svojim preprostim in potrpežljivim, vzglednim življenjem, s svojo smrtjo. On se ni zadovoljil z zunanjo pobožnostjo, firizejskim splošnjevanjem obredov, hotel je prenoviti le notranjost ljudi.

(Dalje prihodnjič.)

Pomoč umirajočim Goričanom!

Neodrešena domovina.

Ta zemlja nosi naš pečat,
naš znoj in našo kri.
Iz njenih lesov smo zibke tesali
in vanjo dragim grobove kopali.
Srce smo v ljubezni nji zapisali.
Premila zemlja naš dom si ti,
naš dom ostani do konca dni.

—r Prosvetno delo na tržaških tleh. Dramatični krožek v Škedenju je otvoril letošnjo sezono z uprizoritvijo Vošnjakove drame »Lepa Vida«. — Šentjacobška čitalnica uprizori v kratkem Finžgarjevo delo »Razvaline življenja«. Čitalnica naznanja, da je zopet otvorila svojo knjižnico, ki vedno posluje vsako nedeljo dopoldne. Čitalnica se pripravlja na uprizoritev domačega umotvora »V kraljestvu palčkov«. — Odbor »Glasbene Matice« je sklenil otvoriti orglarsko šolo in tečaj za zborovodje. Plemenita kulturna stremjenja, katera zaslužijo vsestransko podporo.

—r Knjige za Slovence na Koroškem. »Gospodski zvon« je postavil v Ljubljani ličen zaboj v obliki hišice z napisom »Darujte knjige za koroške Slovence«. Zaboj je pred Prešernovim spomenikom. Primerno bi bilo slične naprave postaviti v vseh večjih krajih in propagirati darovanje knjig.

Brez Trsta naša svoboda ni popolna!

Vestnik meščanskih šol.

—c Zakon o meščanskih šolah. »Nar. Prosveta« poroča: Komisija Glavnog Prosvetnog Saveta izradila je nacrt zakona o gradanskim šolama, koji će odmah po dovršenju projekta o uređenju Glavnog Prosvetnog Saveta, biti uzet u pretres.

Rešimo teptano Istro!

Vestnik učit. ženskih roč. del. in gospodinjstva.

—žr Namen posvečene sredstva. (Šandalozen slučaj.) V nekem kraju Savinjske doline službuje učiteljska žena — mati dveh sinov, eden je visokošolec — že 18 let kot učiteljica ženskih ročnih del. V tem kraju je napravilo 18-letno kmečko dekle meseca junija t. l. v Ljubljani izpit za ž. r. d. za ljudske šole. Njena predizobrazba je domača dvorazrednica. Le ta hoče sedaj izpodlesti svojo bivšo učiteljico ter se poslužuje pri tem sledečih sredstev: Kmalu po prestalem

Ko končuje, še nekaj časa vztraja na mestu in v razpoloženju, s katerim je nehal. Šele ko se to v njem čisto poleže, gre v klop.

O tem, ali se naj gojenec, ko pride na oder in odide z njega prikloni učitelju, ali ne, jaz nisem poklican, dajati smernic.

Na vsak način je pa edino pravilno, da stoji gojenec ob prednašanju obrnjen proti razredu. Le tako bo vsa pozornost součencev osredotočena nanj in le tako je mogoče doseči v tem delu jezikovnega pouka ono mero splošne vzgoje, ki si jo mora staviti šola za cilj.

Učitelj naj ne zahteva od razreda pozornosti samo zato, ker mora učenec pouku slediti, temveč jim ob priliki prednašanja pesniških del budi spoštovanje do umetnine, ki je najvrednejši in najčistejši plod človeškega duha in srca.

Prednašanje pesniške umetnine je lahko po svojem vnanjem načinu dvojno: recitacija, to je občuteno branje in deklamacija, ali prednašanje na pamet. Pri recitaciji je treba s kretnjami hraniti ter spremljati občuteno branje ponajveč le s primerno mimiko (čustvenim izrazom v obrazu). Le pri najkrepkejših mestih se sme beseda podčrtati tudi s kret-

izpitu pošlje nadučitelja dotičnega kraja k možu omenjene učiteljice ž. r. d. prositi če bi hotela le-ta odstopiti službo novoprečeni kandidatinji, kar je seveda ta odklonil, ker se imata z ženo skrbeti za dva sinova in je to sedaj v teh mizernih časih absolutno nemogoče. Ker pa ni šlo z lepa, skušilo se je z grda! Vpreglo se je takoj domači kraj, šolski svet, — menda — sigurno s pomočjo že omenjenega tov. nadučitelja, — ki je takoj zaprosil pri višjem šolskem svetu za razpis omenjene službe ter podprl svojo prošnjo z raznimi argumenti. Vprašal bi sedaj. Se li zato pripušča kandidatinje z ne kvalificirano predizobrazbo k izpitu za ž. r. d. da delajo potem zunaj v javnosti nepotrebno vznemirjenje, razburjanje zagovarjanje in pisanje, hoteč izpodlesti že stare izkušene učiteljice ž. r. d. četudi so celo učiteljske žene ki imajo skrbeti za otroke. Zares lepo napredujemo v 20. stoletju v domači svobodni državi. In za taka dela se kvalificirajo še celo tovariši šolovodje, kar je seveda še lepše. Nadaljnih komentarjev menda ne bo treba?

Zahtevajmo Dalmacijo z vsemi otoki!

Iz Jugoslavije.

— Zahteve državnih nameščencev od vlade. Posebna delegacija, ki je bila izvoljena na kongresu državnih nameščencev 29. in 30. oktobra, je izročila članom vlade in parlamentarnim klubom resolucijo, ki obsega pereče zahteve državnih uradnikov in nameščencev. Resolucija se glasi: V skladu poziva Glavnega Saveza državnih uradnikov in uslužbencev, sestali so se zastopani po svojih delegatih, državni uradniki in uslužbenci vse kraljevine dne 29. in 30. oktobra 1922 v Beogradu kjer so, pretresali težki in žalostni svoj položaj konstatirali sledeče: V zvezi izjavam gospoda predsednika kraljevske vlade in načelnikov poslanskih klubov v Narodni skupščini ob priliki lanskoletnega kongresa, da je njihova vroča želja da se vprašanje državnih nameščencev v interesu države same reši čim prej mogoče: v zvezi obežanju odgovornih faktorjev, da se prične v najkrajšem času reševati to vprašanje — in to vprašanje, ki je po mišljenju odgovornih činiteljev in vse javnosti eno najbolj perečih državnih zadev, niti do danes, po preteku štirih let našega ujedinjenja ni še rešeno, zato zahtevamo vsi državni uradniki in uslužbenci najenergičnejše:

I.

Da se zakon o službeni pragmatiki, s katerim se urejajo gnotni in pravni odnosi državnih uradnikov in uslužbencev v vsej kraljevini reši zakonodajnim potom še v tej sezi, in sicer na prvih sejah Narodne skupščine.

II.

Da se takoj ukine omejitev družinskih draginskih doklad za vse one nameščence, ki so s to omejitvijo prizadeti in da se vsota tako skrčenih doklad takoj izplača naknadno vse od onega meseca, od katerega naprej so bili prizadeti oškodovani.

III.

Da se takoj odredi, da se izplača enkratni nabavni prispevek vsem državnim uradnikom in uslužbencem, to pa še v mesecu novembru t. l. Ta enkratni prispevek mora znašati: za samce 4000 Din,

njo roke. Tudi deklamator naj brzda svoje telo v toliko, da ga doživeti pesnitve ne tira v prekomerno kretanje. Na noben način se ne sme premakniti z mesta, na katerem pa naj stoji čisto nepriljeno, ne pa trdo in krčevito. V kretanjih je deklamator prostejši nego recitator, ali tudi on se naj zaveda vedno resnice, da je v vsaki umetnosti utis tem večji, čim enostavnejša so sredstva njenega izražanja.

To se zdi skoraj kot protislovje: na eni strani zahtevano od prednašatelja, da se naj poglobi v pesnitev in da svojemu doživetju izraza, na drugi strani, pa mu ne pustimo, da se razmahne, kolikor ga v to čustvo v njem žene. Ali to je ravno del bistvenega svojstva vsake umetnosti, da se hote izogiblje vsemu kar žali naš estetični čut, to se pravi, čemu se naša notranjost upira, kar odklanja kot nekaj neprijetnega — nelepega. To brzdanje naše telesnosti, to eliminiranje vsega onega materialnega, kar za jasen umetniški izraz ni neobhodno potrebno, daje duševnosti umetnine toliko večje globine. To je ona plemenitost, ki jo diha vsaka prava umetnina.

Da navežem zopet na ono, kar sem rekel o ritmu, ki je ogródje pesnitve in ki je ravno tako doživljen kakor vsebi-

za oženjene brez otrok 5000 Din, in za oženjence z otroki 6000 Din.

IV.

Da se uredi drag. doklade vseh državnih uradnikov uslužbencev in upokojencev v vsej kraljevini, in sicer na ta način, da se uvede stanarina tudi za one pokrajine, kjer dosedaj ni bila v veljavi in da se izplačuje stanarina tudi neukaznim nastavljenjem vse kraljevine.

V.

Da se zakon o draginskih dokladah predrugači in da se dopolni s sledečimi določbami:

1. Osebnost in družinske doklade se zvišajo za 100 odstotkov;

2. doklade so za vse okraje in za vsa mesta v kraljevini enake;

3. žene v državni službi, ki so poročene z državnim uradnikom ali nameščencem, dobivajo polne osebnostne draginske doklade;

4. državnim uradnikom in uslužbencem (nameščencem) v južni Srbiji se zvišajo njihove specialne doklade tako, da dobijo mesto teh, kot specialno doklado za 50 odstotkov povišane draginske doklade po novem zakonu.

VI.

Da se stanovanjski zakon z dne 31. decembra 1921, ki stopi dne 1. januarja 1923 v veljavo odgodi dotle da dobijo državni uradniki in uslužbenci stanarino po novem zakonu o državnih uradnikih in ostalih uslužbencev po »gradjanskem redu«.

VII.

Da se izplača vojna odškodnina vsem oškodovancem v teku šestih let po načelih, ki so donešeni v projektu Glavnega Saveza državnih uradnikov in uslužbencev, v »zakonskem predlogu o vojni odškodnini« ki temelji na uredbi o povrnitvi vojne škode z dne 30. junija 1920.

Ako kraljevska vlada in Narodna skupščina izpolni želje, izražene v tej resoluciji, napravi najvažnejši korak k notranji konsolidaciji državne uprave; v nasprotnem slučaju pa mora vlada in Narodna skupščina prevzeti pred javnostjo prav vso odgovornost za vedno jače in silnejše moralno in materialno propadanje svojih uslužbencev, tedaj tudi za vedno jačji nered v državni upravi.

— Odstop predsednika UJU Mih. Jovića. Dosedanji predsednik UJU, tov. Mih. Jović, ki je vodil zagrebško in sarijevsko državno skupščino UJU je podal ostavko na svoje predsedniško mesto UJU. Razlogi so zgolj družinskega značaja, zaradi bolezni, ki mu onemogočujejo poslov v tej meri, kakor bi sam hotel. Nar. Prosveta piše o njegovem stališču: »On smatra da danas u vremenu kad se pored činovničkog zakona izrađuju i svi ostali prosvetni zakoni, predsednik Udruženja mora biti najaktivniji i sa toga položaja biti na straži opštih interesa učiteljstva i osnovne nastave. Sa tih razloga on i želi na taj položaj doći drugi kome će prilike dopuštati da se sa što većom snagom posveti ovoj teškoj dužnosti, koja je puna časti, ali i velike moralne odgovornosti.« — Pri ponovnem konstituiranju je Glavni Odbor izbral za predsednika UJU tov. Milutina Stankovića, dosedanjega člana Gl. Odb. in urednika Narodne Prosvete ter člana Glavnega Prosvetnega Saveta. — Ob tej priliki moramo poudariti, da ima tov. Jović v preteklosti velike zasluge za učiteljski stan.

na umetnine, naj opozorim na to, kako vsestransko bogat je lahko pravi jezikovni pouk, če se zavedamo, da se isti zakon v tesni zvezi med vsebino in formo zasledi lahko tudi v resnicah etičnega gledanja človekovega življenja. Prvo sta čustvo in notranji glas, kako ravnaš prav in kako ne, in šele potem, ko si poskušaš razložiti bistvo tega čustva in poslušas besede svojega notranjega glasu, vidiš, kako je vsako pravo moralno dejanje čudovito skladen del vzvišenega lika čiste duševnosti.

Po vsem tem je jasno, da se bo gojenec takšnega bogatega jezikovnega pouka vedno veselil in mu odprl svoje srce na stežaj. Ne bo ga vabila narava iz zaduhle učilnice, pozabil bo za čas pouka nanjo, kajti v šoli se mu bo odpirala druga, višja narava, narava duše.

Da je imel Cankar prave vzgojitelje v šoli ne bi bil izrekel sledečih trdih in trpkih besed: »Dali so me v šolo, v ono pusto, srepogledno, od vseh strani zadelano, kjer ni ne solnčnega belega proda, ne razbitih loncev, ne luknjastih ponev, ne pipev brez ročnika in kapeljinov še celo ne. Samo trde človeku nerazumljive besede so tam in velike črke, na črno tablo zapisane!« ...

bil je odličen borec za učiteljske pravice in ideale; častno mesto mu bo dano pa tudi v zgodovini našega stanu, kot predsedniku UJU. — Na mnoga leta!

— Cankarjevi »Hlapci« in naše uradništvo, posebno učiteljsko. — Pod tem naslovom prinaša 251. št. »Napreja« poročilo nekega I. H. o predavanju, ki ga je imel g. Zvonimir B. preteklo soboto v Mestnem domu. V poročilu se nahaja odstavek: »Teško je bilo za učiteljsko očitavanje nekega državnega poduradnika, ki je z ogorčenjem povedal, da je neki odbornik Učiteljskega društva kot delegat na seji Osrednje Zveze državnih nameščencev govoril proti izplačanju draginskih doklad poduradnikom. — Z vso pravico smemo tako postopanje imenovati hlapčevstvo najpodlejšje vrste nič ni boljše od »hlapcev« v Cankarjevih Hlapcih.«

Odločno konstatiram, da vsebuje zgoraj navedena trditve gladko izmišljeno laž. Na nobeni seji nisem povzdignil glasu proti upravičenim zahtevam nižjega državnega uradništva, kar mi vsak čas lahko potrdi predsedstvo Osrednje Zveze, dalje vsi gg. odborniki, kar bom tudi zahteval, čim se vrne predsedstvo iz Beograda.

Čudim se taki drznosti, s katero se hoče zavajati tisto maloštevilno javnost, ki prihaja k predavanjem g. Zvonimira B. in očitati nenavzočim popolnoma izmišljene izjave.

V tem zmislu tudi vztrajam pri izjavi, da bi mi bilo za take vrste predavanja žal 3 Din, ker se nočem pridružiti vrsti onih, ki zahtevajo po predavanjih, ki jih prireja g. Zvonimir B. in njegova družba — vstopnino nazaj. — R. D.

— Novi prosvetni zakoni. Nar. Prosveta poroča: Kao što je već čitaocima poznato pre izvesnog vremena izradeni su projekti zakona o osnovnim, srednjim i višim školama. Sad se u Gl. Prosvetnom Savetu dovršava projekt zakona o učiteljskim i gradanskim školama. Na taj način imaćemo projekte za celokupnu prosvetnu reformu, koji će svi odjednom biti upućeni Parlamentu na rešenje. — Želeli bi bilo da se ti zakoni predlože tudi širši strokovni javnosti. Od naše strani smo ponovno stavili to zahtev, zato odklanjamo vsako načeljno odgovornost v tem pogledu in obžalujemo, da se hoče učiteljsko postaviti pred izvršeno dejanje.

— Matične knjige za leto 1922. Šolska Matica izda za leto 1922. štiri knjige in sicer: 1. Zbornik, 2. Fink, Ukuslovje zemljepisja, 3. Pivko - Schaup, Telovadba III. zvezek, 4. Benkovič: Rastlinski imenik. — Poverjeniki se naprošajo, da pobere članarino in jo z imeniki vred pošljejo na naslov Matice v Ljubljano vsaj do 10. decembra t. l. Članarina znaša za leto 1922, 20 Din, dijaki plačajo polovico. Ustanovniki plačajo enkrat 400 Din; stari ustanovniki morajo doplačati enkrat 200 Din ali pa vsako leto polovico letnine. Vsak učitelj in učiteljica naj smatra za svojo dolžnost, biti član Slovenske Šolske Matice! — Pavel Plesničar, t. č. blagajnik Slov. Š. M., Ljubljana, Komenskega ul. 8.

Tridesetletnico svojega znanstvenega literarnega delovanja praznuje dr. Fran Derganeč, primarij deželne bolnice v Ljubljani. Dr. Fr. Derganeč je bil tudi so-trudnik naših strokovnih listov in so njegovi članki vzbujali vedno občo zanimanje. S posebnim zanimanjem je dr. Derganeč zasledoval vedno gibanje učiteljstva in posebno mu je bila na srcu izobrazba učiteljstva v modernih smereh in narodno-prosvetno delo učiteljstva. Tridesetletnice se spominja »Slov. Narod« v posebnem podlistku, kjer našteva nekatere njegove važnejše razprave n. pr.: 1. »Darwin«, Jug. 1901. — 2. »Vera in politika«, Ibidem. — 3. »Razvoj krščanstva«, lb. — 4. »Etična kultura«, lb. — 5. »Idealizem«, Ljubljanski Zvon 1902. — 6. »Henri Bergson«, lb., 1917. — 7. »Akademija«, Učiteljski Tovariš, 1918. — 8. »Vivizem«, lb. — 9. »William James«, Popotnik, 1919. — 10. »Kulturni socializem«, Učiteljski Tovariš, 1919. — 11. »René Descartes«, Ljubljanski Zvon, 1919. — 12. »Začarani svet«, Popotnik, 1920. — 13. Filozofski slovar«, Popotnik od 1920 in dalje. — 14. »Evgenika«, Sokolski glasnik, 1920. — 15. »Nadčlovek in vsečlovek«, Slov. Narod, 1920. — 16. »Dr. Fr. Veber, Popotnik, 1921. — Ob 30. letnici želi, da bi zbral svoje razprave in jih izdal v enotnem sistematičnem delu, da z njim dvigne skeptično in materialistično mladino in preustroji to mentaliteto v duhu idealizma in kulturnega solidarizma. — Tej želji se pridružujemo tudi mi, izražajoč jubilarju iskrene čestitke ob tej priliki!

oblast in silo, duševna izobrazba je bila podrejena le redovnosti, moč cerkve je rastla in rastle, dokler ni dosegla vrhunca, ki mu je sledil globok padec. Zloraba verskih svetinj je povzročila čiščenje, započeto po Martinu Lutru, ki mu ni bil namen vsjarjati novo vero, temveč si je le prizadeval povesti sv. cerkev nazaj k evangeliu, pravemu krščanskemu življenju.

Torišče cerkvenega delovanja je danes postalo pretesno. Prosta narava, nekdanja kristusova učilnica, ne odgovarja njegovim naslednikom, cerkve so pretesne, šolski pouk verouka jim ne zadostuje. Odrasli Kristus, ki je prerodil vse človeštvo ni deloval v šolah, ne s spisi, ampak z živo besedo, s svojim preprostim in potrpežljivim, vzglednim življenjem, s svojo smrtjo. On se ni zadovoljil z zunanjo pobožnostjo, firizejskim splošnjevanjem obredov, hotel je prenoviti le notranjost ljudi.

(Dalje prihodnjič.)

Pomoč umirajočim Goričanom!

Neodrešena domovina.

Ta zemlja nosi naš pečat,
naš znoj in našo kri.
Iz njenih lesov smo zibke tesali
in vanjo dragim grobove kopali.
Srce smo v ljubezni nji zapisali.
Premila zemlja naš dom si ti,
naš dom ostani do konca dni.

—r Prosvetno delo na tržaških tleh. Dramatični krožek v Škedenju je otvoril letošnjo sezono z uprizoritvijo Vošnjakove drame »Lepa Vida«. — Šentjacobška čitalnica uprizori v kratkem Finžgarjevo delo »Razvaline življenja«. Čitalnica naznanja, da je zopet otvorila svojo knjižnico, ki vedno posluje vsako nedeljo dopoldne. Čitalnica se pripravlja na uprizoritev domačega umotvora »V kraljestvu palčkov«. — Odbor »Glasbene Matice« je sklenil otvoriti orglarsko šolo in tečaj za zborovodje. Plemenita kulturna stremjenja, katera zaslužijo vsestransko podporo.

—r Knjige za Slovence na Koroškem. »Gospodski zvon« je postavil v Ljubljani ličen zaboj v obliki hišice z napisom »Darujte knjige za koroške Slovence«. Zaboj je pred Prešernovim spomenikom. Primerno bi bilo slične naprave postaviti v vseh večjih krajih in propagirati darovanje knjig.

Brez Trsta naša svoboda ni popolna!

Vestnik meščanskih šol.

—c Zakon o meščanskih šolah. »Nar. Prosveta« poroča: Komisija Glavnog Prosvetnog Saveta izradila je nacrt zakona o gradanskim šolama, koji će odmah po dovršenju projekta o uređenju Glavnog Prosvetnog Saveta, biti uzet u pretres.

Rešimo teptano Istro!

Vestnik učit. ženskih roč. del. in gospodinjstva.

—žr Namen posvečene sredstva. (Šandalozen slučaj.) V nekem kraju Savinjske doline službuje učiteljska žena — mati dveh sinov, eden je visokošolec — že 18 let kot učiteljica ženskih ročnih del. V tem kraju je napravilo 18-letno kmečko dekle meseca junija t. l. v Ljubljani izpit za ž. r. d. za ljudske šole. Njena predizobrazba je domača dvorazrednica. Le ta hoče sedaj izpodlesti svojo bivšo učiteljico ter se poslužuje pri tem sledečih sredstev: Kmalu po prestalem

Ko končuje, še nekaj časa vztraja na mestu in v razpoloženju, s katerim je nehal. Šele ko se to v njem čisto poleže, gre v klop.

O tem, ali se naj gojenec, ko pride na oder in odide z njega prikloni učitelju, ali ne, jaz nisem poklican, dajati smernic.

Na vsak način je pa edino pravilno, da stoji gojenec ob prednašanju obrnjen proti razredu. Le tako bo vsa pozornost součencev osredotočena nanj in le tako je mogoče doseči v tem delu jezikovnega pouka ono mero splošne vzgoje, ki si jo mora staviti šola za cilj.

Učitelj naj ne zahteva od razreda pozornosti samo zato, ker mora učenec pouku slediti, temveč jim ob priliki prednašanja pesniških del budi spoštovanje do umetnine, ki je najvrednejši in najčistejši plod človeškega duha in srca.

Prednašanje pesniške umetnine je lahko po svojem vnanjem načinu dvojno: recitacija, to je občuteno branje in deklamacija, ali prednašanje na pamet. Pri recitaciji je treba s kretnjami hraniti ter spremljati občuteno branje ponajveč le s primerno mimiko (čustvenim izrazom v obrazu). Le pri najkrepkejših mestih se sme beseda podčrtati tudi s kret-

izpitu pošlje nadučitelja dotičnega kraja k možu omenjene učiteljice ž. r. d. prositi če bi hotela le-ta odstopiti službo novoprečeni kandidatinji, kar je seveda ta odklonil, ker se imata z ženo skrbeti za dva sinova in je to sedaj v teh mizernih časih absolutno nemogoče. Ker pa ni šlo z lepa, skušilo se je z grda! Vpreglo se je takoj domači kraj, šolski svet, — menda — sigurno s pomočjo že omenjenega tov. nadučitelja, — ki je takoj zaprosil pri višjem šolskem svetu za razpis omenjene službe ter podprl svojo prošnjo z raznimi argumenti. Vprašal bi sedaj. Se li zato pripušča kandidatinje z ne kvalificirano predizobrazbo k izpitu za ž. r. d. da delajo potem zunaj v javnosti nepotrebno vznemirjenje, razburjanje zagovarjanje in pisanje, hoteč izpodlesti že stare izkušene učiteljice ž. r. d. četudi so celo učiteljske žene ki imajo skrbeti za do otroke. Zares lepo napredujemo v 20. stoletju v domači svobodni državi. In za taka dela se kvalificirajo še celo tovariši šolovodje, kar je seveda še lepše. Nadaljnih komentarjev menda ne bo treba?

Zahtevajmo Dalmacijo z vsemi otoki!

Iz Jugoslavije.

— Zahteve državnih nameščencev od vlade. Posebna delegacija, ki je bila izvoljena na kongresu državnih nameščencev 29. in 30. oktobra, je izročila članom vlade in parlamentarnim klubom resolucijo, ki obsega pereče zahteve državnih uradnikov in nameščencev. Resolucija se glasi: V skladu poziva Glavnega Saveza državnih uradnikov in uslužbencev, sestali so se zastopniki po svojih delegatih, državni uradniki in uslužbenci vse kraljevine dne 29. in 30. oktobra 1922 v Beogradu kjer so, pretresali težki in žalostni svoj položaj konstatirali sledeče: V zvezi izjavam gospoda predsednika kraljevske vlade in načelnikov poslanskih klubov v Narodni skupščini ob priliki lanskoletnega kongresa, da je njihova vroča želja da se vprašanje državnih nameščencev v interesu države same reši čim prej mogoče: v zvezi obežanju odgovornih faktorjev, da se prične v najkrajšem času reševati to vprašanje — in to vprašanje, ki je po mišljenju odgovornih činiteljev in vse javnosti eno najbolj perečih državnih zadev, niti do danes, po preteku štiri let našega ujedinjenja ni še rešeno, zato zahtevamo vsi državni uradniki in uslužbenci najenergičnejše:

I.

Da se zakon o službeni pragmatiki, s katerim se urejajo gnotni in pravni odnosi državnih uradnikov in uslužbencev v vsej kraljevini reši zakonodajnim potom še v tej sezi, in sicer na prvih sejah Narodne skupščine.

II.

Da se takoj ukine omejitev družinskih draginskih doklad za vse one nameščence, ki so s to omejitvijo prizadeti in da se vsota tako skrčenih doklad takoj izplača naknadno vse od onega meseca, od katerega naprej so bili prizadeti oškodovani.

III.

Da se takoj odredi, da se izplača enkratni nabavni prispevek vsem državnim uradnikom in uslužbencem, to pa še v mesecu novembru t. l. Ta enkratni prispevek mora znašati: za samce 4000 Din,

njo roke. Tudi deklamator naj brzda svoje telo v toliko, da ga doživeti pesnitve ne tira v prekomerno kretanje. Na noben način se ne sme premakniti z mesta, na katerem pa naj stoji čisto neprisljano, ne pa trdo in krčevito. V kretanjih je deklamator prostejši nego recitator, ali tudi on se naj zaveda vedno resnice, da je v vsaki umetnosti utis tem večji, čim enostavnejša so sredstva njenega izražanja.

To se zdi skoraj kot protislovje: na eni strani zahtevano od prednašatelja, da se naj poglobi v pesnitev in da svojemu doživetju izraza, na drugi strani, pa mu ne pustimo, da se razmahne, kolikor ga v to čustvo v njem žene. Ali to je ravno del bistvenega svojstva vsake umetnosti, da se hote izogiblje vsemu kar žali naš estetični čut, to se pravi, čemu se naša notranjost upira, kar odklanja kot nekaj neprijetnega — nelepega. To brzdanje naše telesnosti, to eliminiranje vsega onega materialnega, kar za jasen umetniški izraz ni neobhodno potrebno, daje duševnosti umetnine toliko večje globine. To je ona plemenitost, ki jo diha vsaka prava umetnina.

Da navežem zopet na ono, kar sem rekel o ritmu, ki je ogródje pesnitve in ki je ravno tako doživljen kakor vsebi-

za oženjene brez otrok 5000 Din, in za oženjence z otroki 6000 Din.

IV.

Da se uredi drag. doklade vseh državnih uradnikov uslužbencev in upokojencev v vsej kraljevini, in sicer na ta način, da se uvede stanarina tudi za one pokrajine, kjer dosedaj ni bila v veljavi in da se izplačuje stanarina tudi neukaznim nastavljenjem vse kraljevine.

V.

Da se zakon o draginskih dokladah predrugači in da se dopolni s sledečimi določbami:

1. Osebnost in družinske doklade se zvišajo za 100 odstotkov;

2. doklade so za vse okraje in za vsa mesta v kraljevini enake;

3. žene v državni službi, ki so poročene z državnim uradnikom ali nameščencem, dobivajo polne osebnostne draginske doklade;

4. državnim uradnikom in uslužbencem (nameščencem) v južni Srbiji se zvišajo njihove specialne doklade tako, da dobijo mesto teh, kot specialno doklado za 50 odstotkov povišane draginske doklade po novem zakonu.

VI.

Da se stanovanjski zakon z dne 31. decembra 1921, ki stopi dne 1. januarja 1923 v veljavo odgodi dotle da dobijo državni uradniki in uslužbenci stanarino po novem zakonu o državnih uradnikih in ostalih uslužbencev po »gradjanskem redu«.

VII.

Da se izplača vojna odškodnina vsem oškodovancem v teku šestih let po načelih, ki so donešeni v projektu Glavnega Saveza državnih uradnikov in uslužbencev, v »zakonskem predlogu o vojni odškodnini« ki temelji na uredbi o povrnitvi vojne škode z dne 30. junija 1920.

Ako kraljevska vlada in Narodna skupščina izpolni želje, izražene v tej resoluciji, napravi najvažnejši korak k notranji konsolidaciji državne uprave; v nasprotnem slučaju pa mora vlada in Narodna skupščina prevzeti pred javnostjo prav vso odgovornost za vedno jače in silnejše moralno in materialno propadanje svojih uslužbencev, tedaj tudi za vedno jačji nered v državni upravi.

— Odstop predsednika UJU Mih. Jovića. Dosedanji predsednik UJU, tov. Mih. Jović, ki je vodil zagrebško in sarijevsko državno skupščino UJU je podal ostavko na svoje predsedniško mesto UJU. Razlogi so zgolj družinskega značaja, zaradi bolezni, ki mu onemogočujejo poslov v tej meri, kakor bi sam hotel. Nar. Prosveta piše o njegovem stališču: »On smatra da danas u vremenu kad se pored činovničkog zakona izrađuju i svi ostali prosvetni zakoni, predsednik Udruženja mora biti najaktivniji i sa toga položaja biti na straži opštih interesa učiteljstva i osnovne nastave. Sa tih razloga on i želi na taj položaj doći drugi kome će prilike dopuštati da se sa što većom snagom posveti ovoj teškoj dužnosti, koja je puna časti, ali i velike moralne odgovornosti.« — Pri ponovnem konstituiranju je Glavni Odbor izbral za predsednika UJU tov. Milutina Stankovića, dosedanjega člana Gl. Odb. in urednika Narodne Prosvete ter člana Glavnega Prosvetnega Saveta. — Ob tej priliki moramo poudariti, da ima tov. Jović v preteklosti velike zasluge za učiteljski stan.

na umetnine, naj opozorim na to, kako vsestransko bogat je lahko pravi jezikovni pouk, če se zavedamo, da se isti zakon v tesni zvezi med vsebino in formo zasledi lahko tudi v resnicah etičnega gledanja človekovega življenja. Prvo sta čustvo in notranji glas, kako ravnaš prav in kako ne, in šele potem, ko si poskušaš razložiti bistvo tega čustva in poslušas besede svojega notranjega glasu, vidiš, kako je vsako pravo moralno dejanje čudovito skladen del vzvišenega lika čiste duševnosti.

Po vsem tem je jasno, da se bo gojenec takšnega bogatega jezikovnega pouka vedno veselil in mu odprl svoje srce na stežaj. Ne bo ga vabila narava iz zaduhle učilnice, pozabil bo za čas pouka nanjo, kajti v šoli se mu bo odpirala druga, višja narava, narava duše.

Da je imel Cankar prave vzgojitelje v šoli ne bi bil izrekel sledečih trdih in trpkih besed: »Dali so me v šolo, v ono pusto, srepogledno, od vseh strani zadelano, kjer ni ne solnčnega belega proda, ne razbitih loncev, ne luknjastih ponev, ne pipev brez ročnika in kapeljinov še celo ne. Samo trde človeku nerazumljive besede so tam in velike črke, na črno tablo zapisane!« ...

bil je odličen borec za učiteljske pravice in ideale; častno mesto mu bo dano pa tudi v zgodovini našega stanu, kot predsedniku UJU. — Na mnoga leta!

— Cankarjevi »Hlapci« in naše uradništvo, posebno učiteljsko. — Pod tem naslovom prinaša 251. št. »Napreja« poročilo nekega I. H. o predavanju, ki ga je imel g. Zvonimir B. preteklo soboto v Mestnem domu. V poročilu se nahaja odstavek: »Teško je bilo za učiteljsko očitavanje nekega državnega poduradnika, ki je z ogorčenjem povedal, da je neki odbornik Učiteljskega društva kot delegat na seji Osrednje Zveze državnih nameščencev govoril proti izplačanju draginskih doklad poduradnikom. — Z vso pravico smemo tako postopanje imenovati hlapčevstvo najpodlejšje vrste nič ni boljše od »hlapcev« v Cankarjevih Hlapcih.«

Odločno konstatiram, da vsebuje zgoraj navedena trditve gladko izmišljeno laž. Na nobeni seji nisem povzdignil glasu proti upravičenim zahtevam nižjega državnega uradništva, kar mi vsak čas lahko potrdi predsedstvo Osrednje Zveze, dalje vsi gg. odborniki, kar bom tudi zahteval, čim se vrne predsedstvo iz Beograda.

Čudim se taki drznosti, s katero se hoče zavajati tisto maloštevilno javnost, ki prihaja k predavanjem g. Zvonimira B. in očitati nenavzočim popolnoma izmišljene izjave.

V tem zmislu tudi vztrajam pri izjavi, da bi mi bilo za take vrste predavanja žal 3 Din, ker se nočem pridružiti vrsti onih, ki zahtevajo po predavanjih, ki jih prireja g. Zvonimir B. in njegova družba — vstopnino nazaj. — R. D.

— Novi prosvetni zakoni. Nar. Prosveta poroča: Kao što je već čitaocima poznato pre izvesnog vremena izradeni su projekti zakona o osnovnim, srednjim i višim školama. Sad se u Gl. Prosvetnom Savetu dovršava projekt zakona o učiteljskim i gradanskim školama. Na taj način imaćemo projekte za celokupnu prosvetnu reformu, koji će svi odjednom biti upućeni Parlamentu na rešenje. — Želeli bi bilo da se ti zakoni predlože tudi širši strokovni javnosti. Od naše strani smo ponovno stavili to zahtev, zato odklanjamo vsako načeljno odgovornost v tem pogledu in obžalujemo, da se hoče učiteljsko postaviti pred izvršeno dejanje.

— Matične knjige za leto 1922. Šolska Matica izda za leto 1922. štiri knjige in sicer: 1. Zbornik, 2. Fink, Ukuslovje zemljepisja, 3. Pivko - Schaub, Telovadba III. zvezek, 4. Benkovič: Rastlinski imenik. — Poverjeniki se naprošajo, da pobere članarino in jo z imeniki vred pošljejo na naslov Matice v Ljubljano vsaj do 10. decembra t. l. Članarina znaša za leto 1922, 20 Din, dijaki plačajo polovico. Ustanovniki plačajo enkrat 400 Din; stari ustanovniki morajo doplačati enkrat 200 Din ali pa vsako leto polovico letnine. Vsak učitelj in učiteljica naj smatra za svoje dolžnost, biti član Slovenske Šolske Matice! — Pavel Plesničar, t. č. blagajnik Slov. Š. M., Ljubljana, Komenskega ul. 8.

Tridesetletnico svojega znanstvenega literarnega delovanja praznuje dr. Fran Derganeč, primarij deželne bolnice v Ljubljani. Dr. Fr. Derganeč je bil tudi so-trudnik naših strokovnih listov in so njegovi članki vzbujali vedno občo zanimanje. S posebnim zanimanjem je dr. Derganeč zasledoval vedno gibanje učiteljstva in posebno mu je bila na srcu izobrazba učiteljstva v modernih smereh in narodno-prosvetno delo učiteljstva. Tridesetletnice se spominja »Slov. Narod« v posebnem podlistku, kjer našteva nekatere njegove važnejše razprave n. pr.: 1. »Darwin«, Jug. 1901. — 2. »Vera in politika«, Ibidem. — 3. »Razvoj krščanstva«, lb. — 4. »Etična kultura«, lb. — 5. »Idealizem«, Ljubljanski Zvon 1902. — 6. »Henri Bergson«, lb., 1917. — 7. »Akademija«, Učiteljski Tovariš, 1918. — 8. »Vivizem«, lb. — 9. »William James«, Popotnik, 1919. — 10. »Kulturni socializem«, Učiteljski Tovariš, 1919. — 11. »René Descartes«, Ljubljanski Zvon, 1919. — 12. »Začarani svet«, Popotnik, 1920. — 13. Filozofski slovar«, Popotnik od 1920 in dalje. — 14. »Evgenika«, Sokolski glasnik, 1920. — 15. »Nadčlovek in vsečlovek«, Slov. Narod, 1920. — 16. »Dr. Fr. Veber, Popotnik, 1921. — Ob 30 letnici želi, da bi zbral svoje razprave in jih izdal v enotnem sistematičnem delu, da z njim dvigne skeptično in materialistično mladino in preustroji to mentaliteto v duhu idealizma in kulturnega solidarizma. — Tej želji se pridružujemo tudi mi, izražajoč jubilarju iskrene čestitke ob tej priliki!

oblast in silo, duševna izobrazba je bila podrejena le redovnosti, moč cerkve je rastla in rastle, dokler ni dosegla vrhunca, ki mu je sledil globok padec. Zloraba verskih svetinj je povzročila čiščenje, započeto po Martinu Lutru, ki mu ni bil namen vsjarjati novo vero, temveč si je le prizadeval povesti sv. cerkev nazaj k evangeliu, pravemu krščanskemu življenju.

Torišče cerkvenega delovanja je danes postalo pretesno. Prosta narava, nekdanja kristusova učilnica, ne odgovarja njegovim naslednikom, cerkve so pretesne, šolski pouk verouka jim ne zadostuje. Odrasli Kristus, ki je prerodil vse človeštvo ni deloval v šolah, ne s spisi, ampak z živo besedo, s svojim preprostim in potrpežljivim, vzglednim življenjem, s svojo smrtjo. On se ni zadovoljil z zunanjo pobožnostjo, firizejskim splošnjevanjem obredov, hotel je prenoviti le notranjost ljudi.

(Dalje prihodnjič.)

Pomoč umirajočim Goričanom!

Neodrešena domovina.

Ta zemlja nosi naš pečat,
naš znoj in našo kri.
Iz njenih lesov smo zibke tesali
in vanjo dragim grobove kopali.
Srce smo v ljubezni nji zapisali.
Premila zemlja naš dom si ti,
naš dom ostani do konca dni.

—r Prosvetno delo na tržaških tleh. Dramatični krožek v Škedenju je otvoril letošnjo sezono z uprizoritvijo Vošnjakove drame »Lepa Vida«. — Šentjacobška čitalnica uprizori v kratkem Finžgarjevo delo »Razvaline življenja«. Čitalnica naznanja, da je zopet otvorila svojo knjižnico, ki vedno posluje vsako nedeljo dopoldne. Čitalnica se pripravlja na uprizoritev domačega umotvora »V kraljestvu palčkov«. — Odbor »Glasbene Matice« je sklenil otvoriti orglarsko šolo in tečaj za zborovodje. Plemenita kulturna stremjenja, katera zaslužijo vsestransko podporo.

—r Knjige za Slovence na Koroškem. »Gospodski zvon« je postavil v Ljubljani ličen zaboj v obliki hišice z napisom »Darujte knjige za koroške Slovence«. Zaboj je pred Prešernovim spomenikom. Primerno bi bilo slične naprave postaviti v vseh večjih krajih in propagirati darovanje knjig.

Brez Trsta naša svoboda ni popolna!

Vestnik meščanskih šol.

—c Zakon o meščanskih šolah. »Nar. Prosveta« poroča: Komisija Glavnog Prosvetnog Saveta izradila je nacrt zakona o gradanskim šolama, koji će odmah po dovršenju projekta o uređenju Glavnog Prosvetnog Saveta, biti uzet u pretres.

Rešimo teptano Istro!

Vestnik učit. ženskih roč. del. in gospodinjstva.

—žr Namen posvečene sredstva. (Šandalozen slučaj.) V nekem kraju Savinjske doline službuje učiteljska žena — mati dveh sinov, eden je visokošolec — že 18 let kot učiteljica ženskih ročnih del. V tem kraju je napravilo 18-letno kmečko dekle meseca junija t. l. v Ljubljani izpit za ž. r. d. za ljudske šole. Njena predizobrazba je domača dvorazrednica. Le ta hoče sedaj izpodlesti svojo bivšo učiteljico ter se poslužuje pri tem sledečih sredstev: Kmalu po prestalem

Ko končuje, še nekaj časa vztraja na mestu in v razpoloženju, s katerim je nehal. Šele ko se to v njem čisto poleže, gre v klop.

O tem, ali se naj gojenec, ko pride na oder in odide z njega prikloni učitelju, ali ne, jaz nisem poklican, dajati smernic.

Na vsak način je pa edino pravilno, da stoji gojenec ob prednašanju obrnjen proti razredu. Le tako bo vsa pozornost součencev osredotočena nanj in le tako je mogoče doseči v tem delu jezikovnega pouka ono mero splošne vzgoje, ki si jo mora staviti šola za cilj.

Učitelj naj ne zahteva od razreda pozornosti samo zato, ker mora učenec pouku slediti, temveč jim ob priliki prednašanja pesniških del budi spoštovanje do umetnine, ki je najvrednejši in najčistejši plod človeškega duha in srca.

Prednašanje pesniške umetnine je lahko po svojem vnanjem načinu dvojno: recitacija, to je občuteno branje in deklamacija, ali prednašanje na pamet. Pri recitaciji je treba s kretnjami hraniti ter spremljati občuteno branje ponajveč le s primerno mimiko (čustvenim izrazom v obrazu). Le pri najkrepkejših mestih se sme beseda podčrtati tudi s kret-

izpitu pošlje nadučitelja dotičnega kraja k možu omenjene učiteljice ž. r. d. prositi če bi hotela le-ta odstopiti službo novoprečeni kandidatinji, kar je seveda ta odklonil, ker se imata z ženo skrbeti za dva sinova in je to sedaj v teh mizernih časih absolutno nemogoče. Ker pa ni šlo z lepa, skušilo se je z grda! Vpreglo se je takoj domači kraj, šolski svet, — menda — sigurno s pomočjo že omenjenega tov. nadučitelja, — ki je takoj zaprosil pri višjem šolskem svetu za razpis omenjene službe ter podprl svojo prošnjo z raznimi argumenti. Vprašal bi sedaj. Se li zato pripušča kandidatinje z nekvalificirano predizobrazbo k izpitu za ž. r. d. da delajo potem zunaj v javnosti nepotrebno vznemirjenje, razburjanje zagovarjanje in pisanje, hoteč izpodlesti že stare izkušene učiteljice ž. r. d. četudi so celo učiteljske žene ki imajo skrbeti za otroke. Zares lepo napredujemo v 20. stoletju v domači svobodni državi. In za taka dela se kvalificirajo še celo tovariši šolovodje, kar je seveda še lepše. Nadaljnih komentarjev menda ne bo treba?

Zahtevajmo Dalmacijo z vsemi otoki!

Iz Jugoslavije.

— Zahteve državnih nameščencev od vlade. Posebna delegacija, ki je bila izvoljena na kongresu državnih nameščencev 29. in 30. oktobra, je izročila članom vlade in parlamentarnim klubom resolucijo, ki obsega pereče zahteve državnih uradnikov in nameščencev. Resolucija se glasi: Vsled poziva Glavnega Saveza državnih uradnikov in uslužbencev, sestali so se zastopani po svojih delegatih, državni uradniki in uslužbenci vse kraljevine dne 29. in 30. oktobra 1922 v Beogradu kjer so, pretresali težki in žalostni svoj položaj konstatirali sledeče: Vzlic izjavam gospoda predsednika kraljevske vlade in načelnikov poslanskih klubov v Narodni skupščini ob priliki lankoletnega kongresa, da je njihova vroča želja da se vprašanje državnih nameščencev v interesu države same reši čim prej mogoče: vzlic obečanju odgovornih faktorjev, da se prične v najkrajšem času reševati to vprašanje — in to vprašanje, ki je po mišljenju odgovornih činiteljev in vse javnosti eno najbolj perečih državnih zadev, niti do danes, po preteku štirih let našega ujedinjenja ni še rešeno, zato zahtevamo vsi državni uradniki in uslužbenci najenergičnejše:

I.

Da se zakon o službeni pragmatiki, s katerim se urejajo gnotni in pravni odnošaji državnih uradnikov in uslužbencev v vsej kraljevini reši zakonodajnim potom še v tej sezi, in sicer na prvih sejah Narodne skupščine.

II.

Da se takoj ukine omejitev družinskih draginskih doklad za vse one nameščence, ki so s to omejitvijo prizadeti in da se vsota tako skrčenih doklad takoj izplača naknadno vse od onega meseca, od katerega naprej so bili prizadeti oškodovani.

III.

Da se takoj odredi, da se izplača enkratni nabavni prispevek vsem državnim uradnikom in uslužbencem, to pa še v mesecu novembru t. l. Ta enkratni prispevek mora znašati: za samce 4000 Din,

njo roke. Tudi deklamator naj brzda svoje telo v toliko, da ga doživeti pesnitve ne tira v prekomerno kretanje. Na noben način se ne sme premakniti z mesta, na katerem pa naj stoji čisto neprisiljeno, ne pa trdo in krčevito. V kretanjih je deklamator prostejši nego recitator, ali tudi on se naj zaveda vedno resnice, da je v vsaki umetnosti utis tem večji, čim enostavnejša so sredstva njenega izražanja.

To se zdi skoraj kot protislovje: na eni strani zahtevano od prednašatelja, da se naj poglobi v pesnitev in da svojemu doživetju izraza, na drugi strani, pa mu ne pustimo, da se razmahne, kolikor ga v to čustvo v njem žene. Ali to je ravno del bistvenega svojstva vsake umetnosti, da se hote izogiblje vsemu kar žali naš estetični čut, to se pravi, čemu se naša notranjost upira, kar odklanja kot nekaj neprijetnega — nelepega. To brzdanje naše telesnosti, to eliminiranje vsega onega materialnega, kar za jasen umetniški izraz ni neobhodno potrebno, daje duševnosti umetnine toliko večje globine. To je ona plemenitost, ki jo diha vsaka prava umetnina.

Da navežem zopet na ono, kar sem rekel o ritmu, ki je ogródje pesnitve in ki je ravno tako doživljen kakor vsebi-

za ožnjene brez otrok 5000 Din, in za oženience z otroki 6000 Din.

IV.

Da se uredi drag. doklade vseh državnih uradnikov uslužbencev in upokojencev v vsej kraljevini, in sicer na ta način, da se uvede stanarina tudi za one pokrajine, kjer dosedaj ni bila v veljavi in da se izplačuje stanarina tudi neukaznim nastavljenecem vse kraljevine.

V.

Da se zakon o draginskih dokladah predrugači in da se dopolni s sledečimi določbami:

1. Osebnost in družinske doklade se zvišajo za 100 odstotkov;

2. doklade so za vse okraje in za vsa mesta v kraljevini enake;

3. žene v državni službi, ki so poročene z državnim uradnikom ali nameščencem, dobivajo polne osebnostne draginske doklade;

4. državnim uradnikom in uslužbencem (nameščencem) v južni Srbiji se zvišajo njihove specialne doklade tako, da dobijo mesto teh, kot specialno doklado za 50 odstotkov povišane draginske doklade po novem zakonu.

VI.

Da se stanovanjski zakon z dne 31. decembra 1921, ki stopi dne 1. januarja 1923 v veljavo odgodi dotle da dobijo državni uradniki in uslužbenci stanarino po novem zakonu o državnih uradnikih in ostalih uslužbencev po »gradjanskem redu«.

VII.

Da se izplača vojna odškodnina vsem oškodovancem v teku šestih let po načelih, ki so donešeni v projektu Glavnega Saveza državnih uradnikov in uslužbencev, v »zakonskem predlogu o vojni odškodnini« ki temelji na uredbi o povrnitvi vojne škode z dne 30. junija 1920.

Ako kraljevska vlada in Narodna skupščina izpolni želje, izražene v tej resoluciji, napravi najvažnejši korak k notranji konsolidaciji državne uprave; v nasprotnem slučaju pa mora vlada in Narodna skupščina prevzeti pred javnostjo prav vso odgovornost za vedno jače in silnejše moralno in materialno propadanje svojih uslužbencev, tedaj tudi za vedno jačji nered v državni upravi.

— Odstop predsednika UJU Mih. Jovića. Dosedanji predsednik UJU, tov. Mih. Jović, ki je vodil zagrebško in sarijevsko državno skupščino UJU je podal ostavko na svoje predsedniško mesto UJU. Razlogi so zgolj družinskega značaja, zaradi bolezni, ki mu onemogočujejo poslov v tej meri, kakor bi sam hotel. Nar. Prosveta piše o njegovem stališču: »On smatra da danas u vremenu kad se pored činovničkog zakona izrađuju i svi ostali prosvetni zakoni, predsednik Udruženja mora biti najaktivniji i sa toga položaja biti na straži opštih interesa učiteljstva i osnovne nastave. Sa tih razloga on i želi na taj položaj doći drugi kome će prilike dopuštati da se sa što većom snagom posveti ovoj teškoj dužnosti, koja je puna časti, ali i velike moralne odgovornosti.« — Pri ponovnom konstituiranju je Glavni Odbor izbral za predsednika UJU tov. Milutina Stankovića, dosedanjega člana Gl. Odb. in urednika Narodne Prosvete ter člana Glavnega Prosvetnega Saveta. — Ob tej priliki moramo poudariti, da ima tov. Jović v preteklosti velike zasluge za učiteljski stan.

na umetnine, naj opozorim na to, kako vsestransko bogat je lahko pravi jezikovni pouk, če se zavedamo, da se isti zakon v tesni zvezi med vsebino in formo zasledi lahko tudi v resnicah etičnega gledanja človekovega življenja. Prvo sta čustvo in notranji glas, kako ravnaš prav in kako ne, in šele potem, ko si poskušaš razložiti bistvo tega čustva in poslušáš besede svojega notranjega glasu, vidiš, kako je vsako pravo moralno dejanje čudovito skladen del vzvišenega lika čiste duševnosti.

Po vsem tem je jasno, da se bo gojenec takšnega bogatega jezikovnega pouka vedno veselil in mu odprl svoje srce na stežaj. Ne bo ga vabila narava iz zaduhle učilnice, pozabil bo za čas pouka nanjo, kajti v šoli se mu bo odpirala druga, višja narava, narava duše.

Da je imel Cankar prave vzgojitelje v šoli ne bi bil izrekel sledečih trdih in trpkih besed: »Dali so me v šolo, v ono pusto, srepogledno, od vseh strani zadelano, kjer ni ne solnčnega belega proda, ne razbitih loncev, ne luknjastih ponev, ne pipev brez ročnika in kapeljinov še celo ne. Samo trde človeku nerazumljive besede so tam in velike črke, na črno tablo zapisane!« ...

bil je odličen borec za učiteljske pravice in ideale; častno mesto mu bo dano pa tudi v zgodovini našega stanu, kot predsedniku UJU. — Na mnoga leta!

— Cankarjevi »Hlapci« in naše uradništvo, posebno učiteljstvo. — Pod tem naslovom prinaša 251. št. »Napreja« poročilo nekega I. H. o predavanju, ki ga je imel g. Zvonimir B. preteklo soboto v Mestnem domu. V poročilu se nahaja odstavek: »Teško je bilo za učiteljstvo očitati nekega državnega poduradnika, ki je z ogorčenjem povedal, da je neki odbornik Učiteljskega društva kot delegat na seji Osrednje Zveze državnih nameščencev govoril proti izplačanju draginskih doklad poduradnikom. — Z vso pravico smemo tako postopanje imenovati hlapčevstvo najpodlejšje vrste nič ni boljše od »hlapcev« v Cankarjevih Hlapcih.«

Odločno konstatiram, da vsebuje zgoraj navedena trditve gladko izmišljeno laž. Na nobeni seji nisem povzdignil glasu proti upravičenim zahtevam nižjega državnega uradništva, kar mi vsak čas lahko potrdi predsedstvo Osrednje Zveze, dalje vsi gg. odborniki, kar bom tudi zahteval, čim se vrne predsedstvo iz Beograda.

Čudim se taki drznosti, s katero se hoče zavajati tisto maloštevilno javnost, ki prihaja k predavanjem g. Zvonimira B. in očitati nenavzočim popolnoma izmišljene izjave.

V tem zmislu tudi vztrajam pri izjavi, da bi mi bilo za take vrste predavanja žal 3 Din, ker se nočem pridružiti vrsti onih, ki zahtevajo po predavanjih, ki jih prireja g. Zvonimir B. in njegova družba — vstopnino nazaj. — R. D.

— Novi prosvetni zakoni. Nar. Prosveta poroča: Kao što je već čitaocima poznato pre izvesnog vremena izradeni su projekti zakona o osnovnim, srednjim i višim školama. Sad se u Gl. Prosvetnom Savetu dovršava projekt zakona o učiteljskim i gradanskim školama. Na taj način imaćemo projekte za celokupnu prosvetnu reformu, koji će svi odjednom biti upućeni Parlamentu na rešenje. — Želeli bi bilo da se ti zakoni predlože tudi širši strokovni javnosti. Od naše strani smo ponovno stavili to zahtev, zato odklanjamo vsako načeljno odgovornost v tem pogledu in obžalujemo, da se hoče učiteljstvo postaviti pred izvršeno dejanje.

— Matične knjige za leto 1922. Šolska Matica izda za leto 1922. štiri knjige in sicer: 1. Zbornik, 2. Fink, Ukuslovje zemljepisja, 3. Pivko - Schaup, Telovadba III. zvezek, 4. Benkovič: Rastlinski imenik. — Poverjeniki se naprošajo, da pobere članarino in jo z imeniki vred pošljejo na naslov Matice v Ljubljano vsaj do 10. decembra t. l. Članarina znaša za leto 1922, 20 Din, dijaki plačajo polovico. Ustanovniki plačajo enkrat 400 Din; stari ustanovniki morajo doplačati enkrat 200 Din ali pa vsako leto polovico letnine. Vsak učitelj in učiteljica naj smatra za svojo dolžnost, biti član Slovenske Šolske Matice! — Pavel Plesničar, t. č. blagajnik Slov. Š. M., Ljubljana, Komenskega ul. 8.

Tridesetletnico svojega znanstvenega literarnega delovanja praznuje dr. Fran Derganec, primarij deželne bolnice v Ljubljani. Dr. Fr. Derganec je bil tudi so-trudnik naših strokovnih listov in so njegovi članki vzbujali vedno občo zanimanje. S posebnim zanimanjem je dr. Derganec zasledoval vedno gibanje učiteljstva in posebno mu je bila na srcu izobrazba učiteljstva v modernih smereh in narodno-prosvetno delo učiteljstva. Tridesetletnice se spominja »Slov. Narod« v posebnem podlistku, kjer našteva nekatere njegove važnejše razprave n. pr.: 1. »Darwin«, Jug. 1901. — 2. »Vera in politika«, Ibidem. — 3. »Razvoj krščanstva«, lb. — 4. »Etična kultura«, lb. — 5. »Idealizem«, Ljubljanski Zvon 1902. — 6. »Henri Bergson«, lb., 1917. — 7. »Akademija«, Učiteljski Tovariš, 1918. — 8. »Vivizem«, lb. — 9. »William James«, Popotnik, 1919. — 10. »Kulturni socializem«, Učiteljski Tovariš, 1919. — 11. »René Descartes«, Ljubljanski Zvon, 1919. — 12. »Začarani svet«, Popotnik, 1920. — 13. Filozofski slovar«, Popotnik od 1920 in dalje. — 14. »Evgenika«, Sokolski glasnik, 1920. — 15. »Nadčlovek in vsečlovek«, Slov. Narod, 1920. — 16. »Dr. Fr. Veber, Popotnik, 1921. — Ob 30. letnici želi, da bi zbral svoje razprave in jih izdal v enotnem sistematičnem delu, da z njim dvigne skeptično in materialistično mladino in preustroji to mentaliteto v duhu idealizma in kulturnega solidarizma. — Tej želji se pridružujemo tudi mi, izražajoč jubilarju iskrene čestitke ob tej priliki!

— Sestanek učitelstva ljubljanskih obrtno-nadaljevalnih šol je v soboto dne 11. novembra ob 18. uri na l. mestni deški ljudski šoli. Dnevni red: terjatev za ostalega plačila.

— Všetje službenih let. »Nar. Prosveta« poroča: U 229. br. Službenih Novin od 14. oktobra t. g. objavljeno je zakonodavno rešenje, kojim se sve ratne godine priznaju za godine stalne učiteljske službe za povišicu i penziju svima onim učiteljima koji po svršetku škole zbog ratnih događaja nosu mogli odmah biti postavljeni za učitelje. — Pošto ovo rešenje stupa na snagu od dana kad je obnarodovano u Službenim Novinama, to skrećemo pažnju svima na koje se, odnosi, da se istim koriste.

† Božičnik Roman. Tužno jesensko vreme je bilo, ko smo položili na konjiškem pokopališču dne 19. oktobra t. l. mladega tovariša v grob. Rojen v Lovranu, je bežal z materjo v Maribor, kjer je l. 1921. že zapisan smrti, napravil zrelostni izpit. Skočil je iz bolniške postelje kljub prepovedi zdravnik in usmiljenke ter dosegel svoj cilj. Na Skomariu v sredi zelenega Pohorja je bila njegova prva in — zadnja služba. Mladi tovariš, bodi Ti zemlja naša lahka!

† Jakob Pukmeister. Dne 30. avgusta t. l. je umrl v celiski bolnici po kratki boleznitovariš Jakob Pukmeister, nadučitelj v St. Jederti nad Laškim. Zaradi skupščine na Bledu in prepozne obvestitve ni bilo toliko udeležbe, kakor si je zaslužil v poslednje slovo, predragi tovariš! Jaka, lani si mi objubil, da se letos gotovo vidi v in spiševa zanimivo kroniko naše šole, a — ne bova je pisala nikdar, nikdar več! Kruta smrt Te je prehitro, prežgodaj iztrgala iz rok tvoje nad vse ljubljene soproge in dragih otrok. Smrtna kosa žanje neizprosno po naših vrstah, ugrabila je tudi Tebe, ki bi bil rad, še prav rad živel. — Naš Jaka Pukmeister se je poročil leta 1870. v Grižah pri Zalcu, maturiral l. 1889. v Mariboru. Svojo prvo učiteljsko mesto je dobil v nemškem mestu Vitanje, zatem pa v Čadramu, kjer se je poročil s Pepco Ogrizekovo, in v Črešnjevcu. L. 1897. se je preselil s svojo družino kot šolski vodja na Keblu. Tu se je pričelo njegovo delovanje tudi izven šole. Poleg dela in truda pri zidanju šole (II. in III. razred), je nanovo preuredil šolski vrt, zasadil lepo drevesnico, potem pa hajdi na polje. Tam je zasadil s svojimi učenci sadna drevesa, ki so ravno letos kot v zahvalo svojem vzgojitelju bogato rodila. — Učiteljska usoda ga je nazadnje poslala k sv. Jederti, kjer je dokončal pot življenja. Dragi Jaka, bil si izvrsten učitelj, zvest tovariš in skrben čebelar. V Tvojem razredu so bili učenci steno-grafi, mladi čebelarčki, ki so Te ljubili kakor Ti nje. Kaj poredijo Tvoje ljubke čebelice, ko ni več k njim njihovega čebelarja — učitelja. Nebroj čebelic upeša med svojim delom in za vedno zapusti svoje domovanje. Tako si tudi Ti, predragi tovariš, šel za Tvojimi čebelicami, zapustil si pa nevtolažljivo soprogo z ljubljenskim otroci. Spaval mirno, dragi tovariš! — A. S.

— Umrla je v Premurju učiteljica gospa Antonija Gasperinova. Bila je prvovrstna učna moč; z njo je izgubilo šolstvo v Premurju eno najinteligentnejših tovarišic — blag jej spomin!

— Uživanje državne preskrbine (mirovne, vdovnine, vzgojnine odnosno sirotnine) v inozemstvu, dovoljuje ministrstvo financ. Prošnjam za uživanje preskrbine v inozemstvu je priložiti domovnico, mirovinski dekret in pa listino, ki dokazuje, da je prošilec res primoran stanovati v inozemstvu. Prošnje je opremiti s kolkom 1 Din. Preskrbljenci, ki žive v inozemstvu, vlagajo prošnje pri naših poslanstvih, v Sloveniji živeli preskrbljenci pa pri delegaciji ministrstva financ.

Preskrbina po umrlih aktivnih in umrlih civilnih in vojaških uslužbenih. Na pristojnem mestu smo doznali, da vlagajo svoji po aktivnih in umirovljenih, civilnih in vojaških uslužbenih pogosto svoje nezadostno opremljene prošnje za nakazilo preskrbine pri delegaciji ministrstva financ. Da se pospeši nakazovanje preskrbin, naj svoji po umrlih civilnih in umirovljenih drž. nastavljenih vlagajo pisemne prošnje za nakazilo posmrtnine, vdovnine, vdovske odpravnine in sirotnine na ono naznačujočo oblastvo, kateremu je bil umrl uslužbenec podrejen, oziroma ki ga je upokojilo. Prošnje za nakazilo posmrtnine, vdovnine in vzgojnine je opremiti s sledečimi prilogi: 1. mrtvaški list, 2. poročni list, 3. potrdilo župnega urada, da sta zakonska do smrti živela v zakonski zvezi, 4. krsne liste (matične izpiske) otrok, 5. poročilo župnista, da so otroci nepreskrbljeni in v polni oskrbi matere. Če bi ne bilo vdove ali zakonskih potomcev, ki so se nahajali v oskrbi umrlega se sme izplačati posmrtnina po umrlem uslužbencu tudi drugim osebam, ki dokazujejo, da so stregle umrlemu pred njegovo smrtjo ali plačale pogrebne stroške iz svojega. V takem slučaju je priložiti prošnji mrtvaški list, saldirane račune o pogrebnih stroških ali pa potrdilo župnega ali občinskega urada, ali zdravnik, ki je pokojnega zdraval, da je prošilec stregel umrlemu pred njegovo smrtjo. Vdova po drž. uslužbencu, ki se zopet poroči, si lahko obdrži vdovnino za slučaj, da zopet postane vdova ali pa da si da izplačati odpravnino. Prošnji za vdovninsko odpravnino je priložiti poročni list. Prošnjam za sirotnino je priložiti: 1. mrtvaški list očeta in matere, 2. poročni list staršev, 3. če se je mati zopet poročila, poročni list ali dokaz, da mati ne sme dobiti preskrbine ali da je na podlagi sodniške odredbe izgubila pravico do preskrbine, 4. krsne liste otrok, 5. odlok s katerim je bila materi eventualno nakazana preskrbina, 6. varuški dekret, če niso bile sirote za polnoletne spoznane, 7. če je oče umrl v aktivni službi, je v prošnji navesti tudi njegov službeni položaj, če je umrl v pokoj, je priložiti prošnji njegov mirovinski dekret, 8. potrdilo, da je sirota nepreskrbljena in v oskrbi varuha. Prošnja za nakazilo preskrbine, potrdila v mirovinskih zadevah in vse priloge prošnje so kolka proste.

— Učiteljske zakonske dvojice se opozarjajo na razpis nadučiteljske in učiteljske službe na trirazrednici v Koprivniku (gl. Učit. Tov. št. 43!).

Buči, buči morje Adrijsko, od nekdaž bilo si slovansko!

Naša samoizobrazba.

—s Predvanje univerzitetnega prof. Vebra. (5. novembra): Načelne postavbe — 1. del analitične psihologije. § 1. Temeljni pojmi analitične psihologije. 1. Pojem doživljanja; 2. pojem duše; 3. pojem subjektivnosti in objektivnosti; 4. pojem imanentnosti in transcendentnosti; 5. pojem zavednosti in nezavednosti. — Predavanje se vrši v ljubljanski realki.

—s »Zakaj ne doseže učitelj vseh zakonitih učnih in vzgojnih uspehov v šoli, predavala pri Logaškem krožku »Učit. društva za logaški okraj« tov. gđc. Hribernik, dne 14. okt. t.

Zader je trn v telesu naše države; delujmo, da postane oko Jugoslavije.

Nove knjige in druge publikacije.

—kpl Marica Stepančičeva — Gregorič, Slovensko - italijanska slovnica. Cena knjigi je Din. 24. Knjiga se dobi v knjigarni »Nova Založba«, Ljubljana, Kongresni trg št. 19.

—kpl Valutno vprašanje, spisal dr. Juro Jan, odvetnik v Mariboru. Samozaložba. Tisk Mariborske tiskarne. Stane 16 Din. Strani 90.

—kpl Dotiskano je »Posebno ukoslovje zemljepisnega pouka na osnovnih šolah. Za učiteljska priredila: Fr. P. Pink. Izda Slov. Sol. Matice. — Se še povrnemo!

—kpl Zbrani spisi za mladino od Mat. Valjavca. Izdala in založila Učiteljska tiskarna. Priredila Fr. Erjavac in Pavel Flere. Z risbami okrasil Rajko Šubic. Cena elegantno vezani knjigi 30 Din.

—kpl Unifikacija i reforma osnovne nastave, osobitim obzirom na izobrazbo učitelja. Sestavil J. Radovanović, zem. skol. nadzornik u Splitu. Cena 5 Din. — O delu, ki ga toplo priporočamo učitelstvu še podrobno izpregovorimo. Brošuro dobe okrajna učiteljska društva v razprodajo, ker je nujno potrebno, da se učitelstvo seznani s tem našim načelnim vprašanjem.

Tužna Istra, joči, joči, joči; ko bo solz do vrha polna kupa, bo srce do vrha polno upa, da Ti odrešena dan napoči!

Naše narodno prosvetno delo.

—p Za Miklavžev večer in za Božičnico je sestavil tovariš Anton Kosi v Središču ob Dravi v obliki kratkih spevoigrice primerno gradivo (petje deklamacije in dramatičen prizor), ki ga prav rad posodi v rokopisu poedinim šolskim vodstvom pod pogojem, da plačajo v »Fond za ubožne šolarje v Središču« znesek 8 Din. Event. naročilo je nasloviti na šolsko vodstvo v Središču ob Dravi.

Književnost in umetnost.

—k Dr. Juro Jan: Valutno vprašanje. Temeljita razprava dr. Juro Jana nam odpira to vprašanje v vseh podrobnostih in delih, ki imajo stika z njim. Sam pravi v uvodu: Današnje valutne razmere postajajo vedno bolj nevzdržljive in vprašanje, kako naj se uredi, vedno bolj pereče. Knjiga obsega 11 poglavij: I. Denar in njegova služba; prvotno bistvo denarja, vrednost merilo in vrednostna mera, plačilno sredstvo, vrste denarja, drž. denarna veljava, nasvetovane utopistične denarne veljave, namestani boljševiski denarni surrogat, jamstvo za veljavnost drž. denarne veljave, prikljenjenje zlatu v drž. meje, učinki dobre denarne veljave; II. Bankovec ter varovanje njegove veljave; Ustroj bankovne banke in njegovega poslovanja; Narodno - gospodarske odredbe za stalnost denarne veljave; aktivni državni proračun, prislilni zlatonovčni promet, trgovska in plačilna bilanca, zvišanje obrestne mere za pridržanje domačega zlata in kapitala, notranja narodnogospodarska politika; III. Papirnat denar; IV. Čeki, menice in drugi plačilni pripomočki; V. Medvojno upravljanje veljave v Avstroogrski, nje razvredovanje, gospodarske posledice in upostavitveni načrt; Razvredovanje valute radi drž. dolga pri bankovni banki, gospodarske posledice radi poslabšanja valute, državne odredbe in načela za upostavitve denarne veljave; VI. Kako se je valuta reševala v nasledstvenih državah od prevrata do mirovne pogodbe; VII. Delna rešitev valutnega vprašanja v mirovni pogodbi; bankovci avstroogrške bančne banke; VIII. Mejnarodni nasveti za rešitev valutnega vprašanja; IX. Kako se rešuje veljava v Italiji na Češkem in v Avstriji ter pod kakšnimi vzgledi; X. Valutno vprašanje v Jugoslaviji; celokupno narodno-gospodarsko premoženje cele države s proračunom možnih prihrankov, notranja narodnogospodarska politika, državni proračun, državne obveznosti iz vojne in preobratne likvidacije, viri za aktiviranje državnega proračuna zblizanje veljačnega prava dejanskim gospodarskim in socialnim razmeram; XI. Ustanovitve vrednostne mere ter uvedba relativno vrednostnih plačilnih sredstev. — Ta razprava ne bo dobro služila v pojasnitve le trgovskemu, obrtnemu in drugim stanovom, ki so z njim direktno prizadeti, temveč je zanimiva posebno za učitelstvo na trgovskih šolah in na višjih stopnjah sploh, ker je vprašanje aktualno in bo knjiga dober vir in pripomoček za poglobljeno in razlago tudi za šole.

—k Slovensko - italijanska slovnica, sestavila Marica Stepančičeva (Gregorič). Podučba, primerna za samouke in za srednje šole. Knjiga obsega 207 strani in sledečo vsebino: Glasoslovje in pravopis; v abecedi, izreka posamičnih glasnikov, o podvojenosti nekaterih črk, o naglasu itd.; Jezikovne vaje in slovnica: Družina (o govornih razpolih, o samostalnikih, o pridevnih), v šoli (spol samostalnikov), hiša in stanovanje, deli človeškega telesa,

družba, obleka, čas, jedi in pijače, živali, stanovi, vas in mesto, gozd, vrt in njiva, priroda, cerkev in pokopališče, o človeških občutkih in svojstvih, o potovanju. Vsakemu praktičnemu delu je priložen sistematično in metodično urejen oddelek iz slovnice in pravopisa. — Nadalje je oddelek čtiva, ki je prav v kratkem dobro izbran. — Posebno velike praktične vrednosti so razgovori (dialogi), ki so izbrani iz najnujnejšega vsakdanjega življenja: na obisku in ob srečanju, o času, o vremenu, na izprehodu, v cerkvi, šoli in gledališču, v trgovini itd. — Pogovori (Discorsi). — Slovnici je priložen prav dobro izbran slovensko - italijanski in italijansko-slovenski besednjak in slovarček. — Predgovor nam pove sam o knjigi: »V drugič pošiljam v svet pričujočo knjigo, da seznanim z njo vse one Slovence, ki ne poznajo še blagolasje italijanske, kakor i one, ki jo govore samo površno in ki se izražajo v svrhu razgovora le s takozvanim primorskim narečjem. — Menja sem, da bo moja slovnica dobrodošla marsikomu, zlasti srednješolski mladeži, ki s priučitjem — kakršno je podajem po natančnih predpisih didaktike in priroste sistema razvoja najpoučnejše metode — zastremi gotovo vsaj po nekoliko poznanstvu razkošno — razvitega italijanskega slovtva. — In nado gojim, da bo moja slovensko - italijanska podučba prijazno sprejeta vsaj po ozemlju Jugoslavije, ki je zgodovinsko veznanenite okoliščine postavljajo ramo ob ramo v sosedstvo z Italijo. — Predstojeca knjiga je že upejvala na realki v Idriji in v Gorici. Pisateljica je — kot biva učiteljica — podala v knjigi ono učno metodo, ki je za učence najboljše in najlažja. Priporočati bi bilo, da bi bila knjiga vpeljana tudi pri nas, vsaj v Sloveniji, v one šole, kjer se poučuje italijansko, ker je tudi za naše razmere knjiga zelo prikladna.

—k Podrava. »Zvonček« prinaša v svoji 10. številki med drugim tudi spis »Premurje« izpod peresa S-A R-ja. Jako sem se razveselil tega; dogodilo se je namreč prvič, da je naš »Zvonček« prinesel vsaj nekaj o novi naši pokrajini; mislim sem si: deca i onstran Mure bo spoznala nas, naše ljudi in navade. — A med čitanjem omenjenega spisa sem zgubil vse in zdi se mi, da ga bodo zgubili tudi moji šolarji, ko dobijo to štev. »Zvončka« v roke. Gosp. S-A R-ju bi namreč svetoval, da ne piše potopisov, dokler res dobro ne pozna krajev, o katerih piše. — Prvič: Ni prva vas na poti iz Radene v Mursko Sobotu Tišina, ampak Petajinci (izvirki kisle vode)! Drugič: Tišina je lična kmetska vas. Zakaj je potrebno omenjati, da je na šoli v Tišini samoslovenski napis! To je vendar na vseh šolah v Premurju. Tretjič: V spisu stoji: »Hodili smo celo uro med samim rodovitnim poljem — nikjer nobenega drevesa več, nikjer vasi. Sli smo še dve uri — še po samotni, še po veliki ravni. Samo tam daleč ob Muri smo videli ciganske vas...« Prijatelj — potopisec, kod si vendar hodil! Pot iz Tišine v Mursko Sobotu premeri 14leten deček z lahkoto v eni uri. Grede iz Tišine v Mursko Sobotu jo vendar mahaš po cesti, od katere so precejšnji sadni vrti oddaljeni komaj sto do petsto metrov. In v teh nasadli se belijo vasi: Tropovci, Gradišče, Murski Črnci in Svetahovci. Dalje pelje omenjena pot skozi prav prijeten gozdlič. Torci: »nobenega drevesa več, nikjer vasi?« — In ta ciganska vas? Predobro poznam te kraje, a ne vem za »cigansko vas ob Muri«. — Pač pa je levo od ceste — proti severu! — kakih štiri — do petsto korakov vstran 8 ciganskih kočic. Čudno se mi zdi, da se je vse to prezrlo; saj vendar na progi Radenci - Murska Sobotu še ne obratuje avto z spalno sobo! — Četrtrič: Park grofa Szaparyja ni prav nič razkošen. Zakaj ni natisnjena med tekstom tudi krasna stavba: meščanska šola v Murski Soboti? Ali se je mogoče tudi to prezrlo? Petič: premenjeni so tudi znamenitejši kraji: Beltinci, Bratonci in Dolnja Lendava. Ali je to vse? Kaj pa Križevci, G. Lendava, St. Jurij, Cankova itd. — Se bo kdo oglasil, češ, to je dlakocepel! Ne! »Zvonček« je namenjen le naši mladini; ona ga tudi prido prebira — ona »Zvončku« veruje. Pišimo torej za »Zvonček« resnico! Posebno opisujmo našo domovino tako, kakor je res; saj je menda lepa dovolj! M-i-k-i.

—k Matija Valjavec: Izbrani spisi za mladino. Priredila Fran Erjavac in Pavel Flere. Z risbami okrasil Rajko Šubic. V Ljubljani, 1922. Strani LVII. in 182. — Učiteljska tiskarna se je lotila hvalažne naloge, da nam izda vse slovenske klasike v elegantni in ilustrirani mladinski izdaji, ki jo urejata in prireja Fr. Erjavac in Pavel Flere, ilustrirajo pa naši najboljši umetniki. Za Levstikom in Erjavcem je izšel sedaj Matija Valjavec, ki gotovo spada med naše najlubeznivejše pesnike, njegove znamenite pripovedne pesni so pa pravi biseri naše literature. Izbranim njegovim pesmim je dodana tudi kopica njegovih narodnih pripovedk, ki so najbolj značilne za tega našega klasičnega nabiratelja narodnega blaga. V Valjavčeva dela uvaja bravce obširen, doslej najzbrnejši pesnikov življenjski, zaključuje jih pa podoben »Tolmač«. Knjigo krasil 13 lepih ilustrativnih risb nadarjenega našega grafika R. Šubica, ki stopa s tem delom prvič pred slovensko javnost. Po knjigi gotovo ne bo sezala samo naša mladina, temveč tudi odraslo občinstvo, zlasti, ker so Valjavčeva dela že davno pošla. Sploh bi ne smela manjkati ta krasna zbirka v nobeni slovenski hiši in knjižnici. Valjavcu slede Stritarjevi izbrani mladinski spisi, ki so že v tisku.

Iz naše stanovske organizacije.

Gibanje okrajnih društev v Slovenii.

+ LJUBLJANSKO UČITELJSKO DRUŠTVO zboruje v soboto, 18. novembra t. l., ob 6. uri zvečer na šentjakovski šoli s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo predsednika.
2. Višji in doživljaji s potovanja po Čehoslovaški republiki. Predava tovarišica gospa Engelmannova.

3. Slučajnost.
Prosimo polnoštevilne udeležbe!

+ UČITELJSKO DRUŠTVO ZA MEŽIŠKO DOLINO v četrtek 23. novembra ob pol 9. uri v šolskem poslopiu v Prevaljah. Na dnevnem redu je: 1. Naše stališče v šolsko - reformnih

in vzgojnih vprašanjih. (Mlačnik). 2. Naš ideal kmetske občine kot gospodarske in kulturne zajednice. (Mencin). 3. Šolsko vrtvarstvo v okraju (Košir). 4. Poročilo o blejski skupščini. — P. Močnik.

+ LJUBLJANSKO UČITELJSKO DRUŠTVO je prvič zborovalo v letošnjem šolskem letu 7. oktobra na šentjakovski šoli. Zborovanje je bilo kljub slabemu vremenu dobro obiskano. Predsednik otvori točno ob 6. uri zborovanje, pozdravi vse navzoče, posebej še predavatelja g. univ. profesorja dr. Vebra in g. višji. šol. nadzornika Gangha. Nato se v vznešenih besedah pokloni umrlj. tov. Eml. Zerjavovi, spominjajoč se njenih lepih lastnosti kot vestna in marljiva učiteljica ter značajna koleginja. Slava njenemu spominu! — Sledilo je predavanje g. univ. prof. dr. Vebra: Analiza človeških zmot. Ker je tema jako obširna, je g. predavatelj razdelil vso snov na več enournih predavanj. Glavne vodilne misli tega predavanja priobčimo pozneje v celoti, ko bodo vsa predavanja končana. G. predavatelj je žel za svoje predavanje burno odobravanje, čeprav je služilo to predavanje samo kot uvod. — Nato je sledilo poročilo tovariša Janka Lenarčiča o višji iz potovanja po Bosni in iz II. državne skupščine v Sarajevu. Poročevalec je kratko orisal posebnosti Hrvaške in Bosne v etnografskem, geografskem in kulturnem oziru, dalje znamenitosti Seher-Sarajeva, navade njegovih prebivalcev, ki so nastale kot posledica različnih verovizpovedanj, jezikov in pod vplivi raznih zgodovinskih ter klimatičnih faktorjev, a vmes je vpletel posamezne karakteristične slike s skupščine, da bi služile v ilustracijo čustvovanj in značajev posameznikov, kot zastopnikov vseh pokrajin Jugoslavije, ki se javljajo v trenutku treznega, mirnega govora ter v največji razburjenosti. Zanimivo je bilo dalje poročilo o poteku debate, o kritiki opozicije in končno o zadržanju in pisavi sarajevskega časopisa ob priliki skupščine. — Referat naj bi priobčil tudi naš strok. list, a vsled pomankanja prostora se ta misel pozneje opusti. Pri slučajnostih opozarja tov. Grum na plodonosno delovanje Slovenske šolske Matice in vabi učitelstvo k pristopu. Končno se po daljši debati sprejme sledeča resolucija, ki se tiče nadzorovanja pri šolskih mašah: Višji šolski svet je v zadnji seji sklenil, da učitelstvo ni obvezano, nadzorovati šolskih otrok pri odslej neoblatnih šolskih mašah, a ki še do danes ni uradno obvestil šolskih vodstev o tem svojem sklepu. Ker g. katehetje iz tega razloga še nadalje uvajajo šolske maše, nekateri šolski voditelji pa uradno učitelstvo pozivajo k tozadevni inšpekciji, nastajajo med učitelstvom in voditelji šolskim vodstvom in s tem zabrani vsakojaki prepri oziroma medsebojno prekanje v šoli. — Resolucija se odpošlje na merodajno mesto. Nato predsednik zaključil zborovanje. — Tajnik.

+ SLOVENJEBISTRSKO UČITELJSKO DRUŠTVO je zborovalo dne 19. oktobra na deški šoli v Sl. Bistrici ob dobri udeležbi.

Tovariš predsednik navdušuje v svojem pozdravnem govoru tovariše in tovarišice, naj redno posejajo društvena zborovanja, naj med nas pohiti vsak, ki mu je lasten napredek in tovarišstvo srčna zadeva.

Ko so se prečitali došli dopisi, je predaval tov. predsednik kot delegat učit. društva o blejski skupščini.

Ker je bil udeležencem potek skupščine več ali manj znan iz poročil »Učit. Tov.«, se ni oziral na posameznosti, temveč je govoril o točki, ki je najbolj razburjala duhove, namreč o delitvi pokrajin v oblasti.

Navajal je razloge v prilog delitvi v ljubljansko in mariborsko oblast, pozabil pa tudi ni razlogov, ki so proti delitvi ter omenil, da se bo naposled ukrenilo le to, kar zahteva ustava.

Tovarišica Hribarjeva je kaj zanimivo podajala vtise s svojega potovanja v Sarajevo ter o poteku skupščine. Pripovedovala je tako živo, da smo jo v duhu spremljali na njenih potih ter ob enem obžalovali, da se nismo mogli udeležiti zanimivega potovanja.

Oba poročevalca sta žela živahen aplavz v zahvalo za njiju poročila.

Obnavnava se se še društvene in stanovske zadeve.

Praznovanje petdesetletnice učiteljskega društva, ki bi se imelo vršiti letos meseca novembra, se iz več razlogov odloži na prihodnjo pomlad.

H koncu so se sprejele sledeče resolucije: 1. Učitelstvo slovenjebistriškega okraja protestira proti temu, da se je ukinila voditeljem funkcijska doklada, ki je itak samratno minimalna.

2. Učitelstvo zadnjič obupno prosi, da se že vendar enkrat uredi draginske doklade in naj se nam podeli nabavni prispevek.

Merodajni krogi naj pomislijo, da učitelj, ki se zaman bori z vsakdanjimi skrbmi, ne more mladice navduševati za ideale, temveč mora izgubiti vero v socialno pravičnost.

3. Knjižvodstvo pokrajinske vlade naj kratko zabeleži na plačilnem listu, zakaj se je odredil odtegljaj pri plači.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

— Poročilo o koncertu moravskih učitelje prinesemo v prihodnji številki.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani. Odgovorni urednik: Franc Štrukelj. Last in zal. UJU — poverjen. Ljubljana.

Štev. 2940.

RAZPIS STALNEGA UČITELJSKEGA UČNEGA MESTA.

S privolitvijo višjega šolskega sveta štev. 14530 z dne 3. nov. 1922 se razpisuje v stalno namestitev služba učitelja na deški osnovni šoli IV. v Mariboru.

Pravilno opremljene prošnje je treba vpslati mestnemu šolskemu svetu v Mariboru najkasneje do dne

4. decembra 1922.

Mestni šolski svet

v Mariboru, dne 4. novembra 1922.

Predsednik: V. Grčar, l. r.